NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13456

TATESHI, TATESHI

Itzik Kipnis

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

איציק קיפּניס

טאַטעשי

װײַסרוסלענדישער מלוכה פֿאַרלאַג.
מינסק – 1929

אי. קיפניס

טאַטעשי, טאַטעשי

און אַנדערע מאַיסעלעך

ווייסרוסלענדישער מעלוכע־פאַרלאַג
מינסק — 1929

מינסק. דרוקעריי פֿון ווייס-
רוסלענדישן מעלוכע-פֿאַרלאַג.
באַשטעל. 326. טיראַזש 3000.
גלאַווליטבעל 1251.

אַרום שול.

(אַ מאַיסע פון דאָוויד-לייבעלען, דער כאַוועסטע ריוועון, דער פייגעלעס לעוואַיע און פון אייגענער שאַפונג).

I

דאָוויד־לייבעלע טשעשקיס וואַינט אַף איין גאַס און אין איין הויף מיט זיין פאַראיאָריקער לערערן רעוועקאַ מאַרקאָוונאַ. די קינדער רופן זי די כאַוועסטע ריווע. נאָר די כאַוועסטע ריווע איז אַ לערערן אין דער ערשטער גרופע און דאָוויד־לייבעלע איז שוין אריבער אין דער צווייטער. איז די קינדער פון דער צווייטער גרופע האָבן זייער ליב די כאַוועסטע ריווען פון דער ערשטער גרופע און דאָוויד־לייבעלע, אַז ער גייט אַמאָל פון שול מיט איר איבייגעם אַהיים, דערציילט ער איר אַלצדינג—ווי אַזוי זיי לערנען זיך, און ווי אַזוי זיי שפּילן אין קלאַס.

איינמאָל גייט רעוועקאַ מאַרקאָוונאַ און הערט, ווי אַ בינטל קינדער פון דער צווייטער גרופע מיט די ביכער אַף די אַקסלען ריידן צווישן זיך, און דאָוויד־לייבעלע רעדט דאָרטן העכער פון איטלעכן.

— וואָס איז ער פאַר אַ לערער?—פרעגט ער דאָוויד־לייבעלע,—אַז איך קען שוין שרייבן בעסער פון אים!

איז רעוועקאַ מאַרקאָוונאַ שוין אָנגעגאַנגען נעענטער, האָבן זי די קינדער דערזען און זיך זייער דערפרייט, און דאָוויד־לייבעלע האָט איר גענומען דערציילן, אַז דער לערער פון זינגען קען גאָר ניט שרייבן, אַפילע די קינדער קענען שוין בעסער פון אים.

— ווו האָסטו געזען, אַז ער קען ניט שרייבן,—פרעגט די כאַוועסטע ריווע.

דערציילן שוין אַלע קינדער מיטאַמאָל, ווי דער לערער איז צוגעגאַנגען צום טאַפל און האָט געוואָלט אָנשרייבן: „יעדער מענטש דאַרף קענען זינגען“, האָט ער אָנגעשריבן „וועדער בעניש דאַרף קען מען זינזען“ — פאַר א „יוד“ שרייבט ער אַ „וואָוו“ און פאַר אַ „גימל“—אַ „זאַיען“. ער קען אַפילע ניט שרייבן אַזוי, ווי אַ קליין קינד.

— טאָ וואָס איז דערנאָך געווען?—פרעגט רעוועקאַ מאַרקאָוונאַ.

זאָגן די קינדער, אַז זיי האָבן זייער געלאַכט, וואָס ער האָט אָנגעשריבן „זינזען“.

— „זינזען“! „זינזען“!—האָבן זיי זיך ווייַטער נאָכגעקרימט.

רופט זיך אָן רעוועקאַ מאַרקאָוונאַ:

— ווען איר ווייסט, קינדער, ווי אַזוי דער כאַווער מילשטיין קען שיין שאַפן, וואָלט איר שוין דאַווקע ניט געלאַכט פון אים.

די קינדער ווייסן דאַווקע, וואָס הייסט אייגענע שאַפונג. אייגענע שאַפונג הייסט, אַז מוציק שרייבט אַריין אַ ליד אין צייַטונג אַרייַן און נעכע ברויטמאַן שרייבט אָן אַ מאַיסעלע, וואָס זיי שאַפן פון זייער אייגענעם קאָפ. מוציק מיט נעכען קענען טאָקע שאַפן בעסער פון אַלע קינדער, נאָר וואָס קען שאַפן דער לערער פון געזאַנג—שטויסן זיי זיך נאָך ניט אָן.

II

איינמאָל גייען די קינדער פון שול. ס׳געווען אַ שיינער, אַ פראָסטיקער טאָג. דינגען זיך די קינדער צווישן זיך וויפל ס׳האַלט דאָ גראַד פראָסט: איינער זאָגט 12 גראַד, אַ צווייטער זאָגט, אַז ס׳מער ניטאָ ווי זעקס גראַד, ווייַל ס׳איצט אַ שיינע זון אינדרויסן. דערווייַל דערזעען זיי, אַז צווישן די רעלכן פונם טראַמוואַי ליגט עפעס אַ קליינע זאַך אַזאַ.

— זעט נאָר!—האָט זיך דאָווידל־לייבעלע אָנגעכאַפּט דער ערשטער—ס׳איז דאָך אַ פייגעלע.

— אוי וויי, אַ געשטאָרבן פייגעלע!—האָבן גענומען די מיידלעך שרייַען.

...זעט נאַר!—האָט זיך דאָוויד-לייבעלע אָנגעכאַפּט דער ערשטער—ס'איז דאָך אַ פֿייגעלע.

— אַ פֿאַרפֿרוירן פֿייגעלע!—האָבן זיך אַלע קינדער מיט די ביכלעך מיט זייערע אַרומגעשטעלט אַרום.

און דאָס פֿייגעלע ליגט זיך נעבעך אײַנגעקײַקלט אין שניי מיט די פֿיסעלעך אַרויף, און די אויגעלעך זײַנען בײַ דעם פֿייגעלע אינגאַנצן פֿאַר־מאַכט און ס׳שוין אַ פֿאַרפֿאַלענע זאַך.

דער עלטערער פֿון די ייִנגלעך האָט אויסגערופֿן, אַז מע דאַרף מאַכן דעם פֿייגעלע אַ לעוואַיע.

— אַווו? אַווו?—פֿרעגן די ייִנגלעך.

זאָגט איינער—בײַ מיר אין הויף.

און דער צווייטער זאָגט—בײַ מיר אין הויף—ביז ס׳געבליבן, אַז מ׳זאָל עס גאָר באַהאַלטן אין הויף אין שול. ווען דער שומער וויל נאָך עפֿענען דאָס טירל אין בוימער־גאָרטן אַרײַן, וואָלט געווען גאָר גוט, דאָרט איז דער שניי זייער אַ ריינער.

בײַ איינעם אַ ייִנגל איז געווען אַ צײַטונג אין רענצעלע, האָבן זיי אַרײַנגענומען דאָס פֿייגעלע אין צײַטונג אַרײַן. דערווײַל איז אָנגעפֿאָרן אַ טראַמוואַי, האָבן אַלע קינדער אָפּגעטראָטן דעם וועג. דערנאָך האָבן זיי זיך אומגעקערט מיטן פֿייגעלע אין שול, אין הויף אַרײַן. זיי האָבן עס דערווײַל באַהאַלטן טיף אין שניי און אָפּמאָרגן האָבן זיי אָפּגערעדט צווישן זיך—ווער ס׳זאָל ברענגען אַ קעסטעלע, ווער אַ פֿאָן און ווער ס׳זאָל נאָך האַלטן אַ רעדע, אַזוי, אַז די לעוואַיע זאָל זײַן ווי ס׳באַדאַרף צו זײַן.

בעשאַס די קינדער זײַנען געווען אַזוי פֿאַרטיפֿט, איז דער כאַווער מילשטיין זיי נאָכגעגאַנגען פֿיס־טריט. די קינדער האָבן אים ניט באַמערקט. נאָר אים האָט אויך זייער פֿאַרדראָסן, וואָס דאָס פֿייגעלע איז אַראָפּגעקו־מען אָף ווינטער פֿון וואַלד אין שטאָט אַרײַן און ערשט דאָ האָט עס ווײַ־טער ניט געהאַט פֿונוואַנען צו לעבן. און ער, דער כאַווער מילשטיין, האָט זייער ליב צו הערן זומער דעם פֿייגלשן געזאַנג. איצט אָבער האָט ער גע־זען, ווי די קינדער האָבן זיך פֿאַרטאָן, האָט עס אים אויך זייער און זייער פֿאַרדראָסן.

III

אַפֿמאָרגן זײַנען געקומען די קינדער אין שול אַרײַן, און זיי האָבן אײנער דעם אַנדערן דערציילט פֿון דער לעוואַיע. אַף די לימודים זײַנען זיי געזעסן זייער אומרויִק, ווײַל ס׳זיי געלעגן אין קאָפּ עפּעס אַנדערש.

מ׳האָט אַבי־ווי איבערגעקומען די ערשטע צוויי לעקציעס. און דער לעצטער איז אַרײַנגעקומען דער לערער פֿון זינגען, כ׳ מילשטײן.

די קינדער האָבן שוין זיך ניט געוואָלט לערנען, זיי האָבן געוואָלט גיכער אין הויף אַרײַן, נאָר זיי שעמען זיך זאָגן.

אָבער ווי גרויס איז געווען זייער וווּנדער בעשאַס דער כאַווער מיל־שטײן האָט זיי אַליין אָנגעכאַפּט וועגן דעם.

— קינדער,—האָט ער זיך צו זיי אָנגערופֿן,—איך ווייס, אַז איר ווילט זיך באַלד שפּילן אין דעם פֿייגעלעס לעוואַיע. טאָ שפּילט זיך פֿריער אָפּ, דערנאָך וועט איר אַלע אַרײַנקומען אין גרויסן זאַל אַרײַן, קיין לימעד וועט הײַנט ניט זײַן. איך וועל אײַך נאָר אויסשפּילן אַ נײַע זאַך, וועט איר הערן.

— און איר וועט אויך גיין אַף דער לעוואַיע?—פֿרעגן די קינדער.

— אויב איר ווילט, קען איך אויך גיין—האָט דער כ׳ מילשטײן גע־ענטפֿערט.

האָבן זיך אַלע קינדער אַרויסגעשאָטן פֿון קלאַס, זיי האָבן אָנגעטאָן זייערע מאַנטעלעך. דאָוויד־לייבעלע האָט אַרויסגענומען די פֿאָן, וואָס ער האָט צוגעגרייט. פֿײַוול דער קאַצאַפּ האָט געבראַכט אַ קעסטעלע, וואָס ער האָט אַליין צונויפֿגעשלאָגן און זי אויסגעפֿאַרבט אין רויטן, און סאָמע פֿונונטן איז נאָכגעגאַנגען אַ מיידעלע מיט אַ פּאַפּירעלע אין האַנט—זי האָט געדאַרפֿט האַלטן אַ רעדע.

די קינדער האָבן אויסגעשאַרט פֿון שניי דאָס פֿייגעלע, האָבן עס אַרומ־געציכטיקט און אַרײַנגעלייגט אין קעסטעלע אַרײַן. אַנדערע האָבן גע־בראַכט פֿון פֿאַרביקן פּאַפּיר אָנגעשאָרענע קווייטן, האָבן זיי עס באַשאָטן, דערנאָך האָבן זיי זיך אויסגעשטעלט אין אַ ריי און זײַנען אַרומגעגאַנגען אַרום און אַרום הויף, איז שוין געווען אָפֿן דאָס טירעלע אין בוימער־גאָרטן אַרײַן (דאָס האָט דער כ׳ מילשטײן געקראָגן די שליסלען באַם

שוימער און אַליין געעפֿנט דעם גאָרטן). דער גאָרטן איז געווען באַשאָטן מיט ווײַסן שפּאָגל בײַעם אומגעריזרטן שניי. נאָר האַרט איז ער געווען דער שניי, אויפֿגעפֿרוירן פֿונויבן, און די קינדער זײַנען געגאַנגען איבער אים אַזוי ווי איבער אַ בריק.

די בוימער זײַנען געשטאַנען מיט ווײַסע אָנגעפֿרוירענע צווײַגן און האָבן אַזוי ווי געשמייכלט צו די געסט, וואָס זײַנען געקומען זיי געוואָר ווערן אין אַזאַ שייַעם ווינטערדיקן טאָג. דאָ האָבן זיך די קינדער אָפּגעשטעלט. צווייען האָבן אויסגעגראָבן אין שניי ניט קיין גרויסע גריבעלע, און דאָס מיידעלע, ביילקעלע הייסט זי, האָט גענומען לייענען איר רעדע, וואָס זי האָט אָנגעשריבן.

— מיר, אָקטיאַברלעך,—האָט זי געזאָגט,—פֿון שול נומער 60, האָבן זייער ליב פֿייגעלעך.

דו האָסט געקערט זײַן אַ שיינע פֿייגעלע און איצט ביסטו נעבעך געשטאָרבן!... מיר, אָקטיאַברלעך, וועלן זומער גיין מיט דער לערערן אין וואַלד, ווע‍סטו שוין דאָרט ניט זײַן... פֿאַר דעם זאָגן מיר דיר צו, אַז מירן דערפֿאַר זײַן גוטע פֿײַנערן...

דערנאָך האָבן די קינדער אָפּגעזונגען אַ טרויער־מאַרש, מען האָט אַראָפּגעבויגן די פֿאָן און פֿאַרשאָטן דעם קייווער.

IV

אַז די קינדער זײַנען אַרײַן צוריק אין שפּיל־צימער אַרײַן, איז זיי געווען קאַלט, און ס'זיי געווען עפּעס שלעכט אַפֿן האַרצן.

דערווײַל האָבן זיי דערהערט פֿון ווינקל שטילע ראַיאַל־קלאַנגען. זיי האָבן אַ קוק געטאָן און דערזען, אַז דער כאַווער מילשטיין שפּילט שוין.

פֿריער האָט ער געשפּילט דין אַזוי, ווי פֿייגעלעך שטשעבעטשען אין וואַלד, דערנאָך האָט ער געשפּילט טויב און שטיל אַזוי, ווי אַ שניי אַ געדיכטער פֿאַלט.

דערנאָך האָט ער געשפּילט און איבערגעכאַפּט אַזוי ווי מ'האָט זייער מוירע פֿאַר עפּעס, מ'שרעקט זיך און מע צעפּליט אין אַלע זײַטן, דערנאָך עפּעס ווײַטער זייער טרויעריק.

...מיר, אקטיאַבערלעך, פֿון שול נומער 60, האָבן זייער ליב פֿייגעלעך.

דער כּאַוּוער מילשטיין האָט אָף קיינעם ניט געקוקט און זיך צעשפּילט אַזוי מיט האַרץ, אַז אַלע קינדער זײַנען געשטאַנען צוגעשמידטע צו זייערע ערטער, זיי האָבן מוירע געהאַט אַפילע אַ פינגער אופבויגן, קעדיי זיי זאָלן אים ניט שטערן. און אַז ער האָט געענדיקט, האָבן די קינדער לאַנג, לאַנג געשוויגן. דערנאָך ערשט האָבן זיי אים אַ פרעג געטאָן.

— ווי אַזוי הייסט עס, כּאַוּוער לערער, אָט דאָס, וואָס איר האָט ערשט געשפּילט.

זאָגט ער, אַז ס׳הייסט „ווינטער אין וואַלד״.

— סיבאַ איך אָן אייגענע שאַפונג?—איז דאָוויד־לייבעלע אַזש אונטערגעשפּרונגען פון אַ נײַעם געדאַנק.

האָט דער כ׳ מילשטיין עפּעס געקלערט אַ ביסעלע, דערנאָך האָט ער געענטפערט„ אַז יאָ.

פונדעסטמאָלט אָן האָבן שוין די קינדער ניט געוווסט וואָס צו טאָן מיטן כּאַוּוער מילשטיין. שטענדיק האָבן זיי אַרויסגעקוקט אָף אים און אָף זײַן לימעד.

אוז איינמאָל, אַז דאָוויד־לייבעלע האָט באַגעגנט רעוועקאַ מאַרקאָוונען, האָט ער געזאָגט:

— כּאַוּוערטע ריווע! איך ווייס שוין, וואָס הייסט אייגענע שאַפונג. דער כ׳ מילשטיין האָט אונדז געשפּילט „די פייגלען אין וואַלד״, וואָס ער האָט אַליין געשאַפן פון קאָפּ. אוי איז עס געווען שיין, כּאַוּוערטע ריווע, אוי שיין.

אַ צווייט מאָל כאַפּט ער ווײַטער אָן רעוועקאַ מאַרקאָוונען און זאָגט איר:

— כּאַוּוערטע ריווע, איר מיינט, אַז ער קען גאָרניט שרײַבן, דער כ׳ מילשטיין? דײַטש און רוסיש קען ער שרײַבן זייער שיין, נאָר יידיש האָט ער ניט געקענט, ווײַל מ׳האָט אים קליינוויַיז ניט געלערנט. און איצט קען ער שוין יידיש אויך. אַמאָל נאָר שרײַבט ער פּאָר אַ גימל אַ זאַיען, אָבער דאָס איז שוין טאַקע גאָרניט, אַ יאָ?

טאַטעשי, טאַטעשי, זײַ נישט אַזוי...

(אַן אוקראַיִנישע פֿאָלק-מאַיסע)

געלעבט האָבן אַמאָל אין אַ דאָרף אַ פּויער מיט אַ פּויערטע. האָבן זיי געהאַט אַסאַך קינדער: אַכט זין, אַכט טעכטער. זײַנען אַלע קינדער געווען, ווי אומעטום קינדער, און די עלטערן האָבן פֿון זיי אַלעמען געקליבן נאַכעס, כוץ דער ייִנגסטער טאָכטער, פּראָסיען, וואָס איז געווען אַן אומגליק פֿאַר דער שטוב. זי איז דאַווקע אויסגעוואָקסן, פּראָסיע, אַ הויך, אַ געזונט און מיט אַלע מאַילעס: אָבער דער כעסאָרן איז־עס, וואָס זי האָט געהאַט, האָט פֿאַרבויגן אַלע מאַילעס: זי איז געווען זייער אַ פֿוילע, ס'האָט געמעגט זײַן אַרבעט אין שטוב איבערן קאָפּ, האָט זי קיינמאָל נישט אַ קלאַפּ געטאָן קיין פֿינגער אָן קיין פֿינגער. אַז יענער קאָכט זופּ, עסט זי אויף. אַז עמעצער בייט אויף, טוט זי אָן, און אַז מ'בעט איר אויס, לייגט זי זיך שלאָפֿן.

אַז די זין מיט די טעכטער זײַנען אויסגעוואָקסן, האָבן אָנגעהויבן קומען מעכוטאָנים און זיי אויסגעשאַדכנט: וועמען פֿאַר אַן איידעם און וועמען פֿאַר אַ שנור, און אַזוי האָבן קלים מיט קלימיכען פֿאַמעלעכן אויסגעגעבן אַלע קינדער, ביז ס'געקומען צו דער ייִנגסטער—דער מיזינקע.

קומען צוגיין מעכוטאָנים. ס'געפֿעלט זיי פּראָסיע, וואָס זי איז אַזאַ געזונטע אויסגעוואָקסן, פֿאַרבויגן זיי זיך און רופֿן זיך אָן צו פּראָסיעס טאַטן—צו קלימען:

קלים, קלים, זײַ נישט קיין שלעכטער.
מיר זײַנען געקומען צו דיר,
דו זאָלסט אונדז געבן פֿאַר אַ שנור
די ייִנגסטע פֿון דײַנע טעכטער.

...זי איז געווען זייער אַ פֿוילע. אז יענער קאָכט אָפּ, עסט זי.

רופֿט זיך אָן די מוטער צו די מעכוטאָנים:

— איך וועל אײַך זאָגן דעם עמעס, מײַנע טײַערע, די טאָכטער אונדזערע איז דאַווקע אַ שײנע און אַ פֿײַנע, מיט אַלע מאַילעס, אָבער מע קען בא איר ניט פויעלן זי זאָל כאָטש טאָן אַ האַנט אין קאַלטער וואַסער.

הערן די מעכוטאָנים אַזאַ מאַיסע, לאָזן זײ אַראָפּ די קעפּ און רוקן זיך פּאַמעלעך אַרויס פֿון שטוב.

אַזוי איין פּאָר מעכוטאָנים, אַזוי די צווייטע און די דריטע.

אײנמאָל אין אַן אָפּדערנאַכט קומען צופֿאָרן מעכוטאָנים פֿון אַ ווײַטן דאָרף, גייען זײ אַרײַן, טוען אויס די היטלען, שטעלן אַוועק אויפֿן טיש ווײַן מיט פּאַרבײַסן, דערנאָך זעצן זײ זיך אויס אויפֿן לאַנגן באַנק און זײ זאָגן:

קלים, קלים, ס'זײַנען צו אונדז דערגאַנגען קלאַנגען—
דו קלײַבסט פֿון דײַן פֿעלד די גרעסטע זאַנגען,
דײַן טיש איז זאַט, דײַנע טעכטער—צעוואַקסן,
טאָ גיב אונדז דײַנע קיען,
ווען מיר דיר געבן אונדזערע אָקסן.

רופֿט זיך אָן קלים צוריק אויך מיט אַ גראַם:

אײגענע מענטשן איז מיר ניט ליב צו נאַרן.
מײַן טיש איז זאַט,
מײַנע טעכטער זײַנען צעוואַקסן,
נאָר זײַט ווויסן, ליבע האַרן,
אונדזערע קיען האָבן ניט די ווערט פֿון אײַערע אָקסן.

און ער האָט זײ דערציילט, ווי זײַן טאָכטער איז אַזוי דאַווקע מיט אַלע מאַילעס, נאָר זי פֿוילט זיך טאָן אַפֿילע אַ האַנט אין קאַלטע וואַסער, און ס'צו איר גאָר קײַן שום אײצע ניטאָ.

קוקן זיך איבער די מעכוטאָנים צווישן זיך און רופֿן זיך אָן:

— אויב מיר שטייען אײַך נאָר אָן פּאַר מעכוטאָנים, טאָ גיט אונדז אויף אײַער טאָכטער פֿאַר אַ שנור, וואָרעם מיר האָבן פֿאַר אַזעלכע זאַכן קײַן מוירע ניט. בא אונדז וועט זי טאָן אַלץ, וואָס מ'וועט דאַרפֿן.

— ווי אַזוי וועט איר עס בא איר פויעלן?—דערפֿרעגן זיך פּראָסטיעס עלטערן זײער נײַגעריק.

ענטפערן די מעכוטאָנים:

— וואָס דאַרף עס אייַך אַרן? איר וועט שוין אַ סימען האָבן גרייטערהייט.

— נו, גוט.

האָט מען אָפּגעפּענט די פלעשער, מ׳האָט געטרונקען אַ לעכאַים, און אין אַ כוידעש אַרום האָט מען אָפּגעפּראַוועט אַ כאַסענע און אַוועקגעפירט די יונגע שנור אַהיים.

אינדערויהיים באַם כאַסן האָט מען זיך געפּרייט נאָך זיבן טעג מיט זיבן נעכט. דערנאָך זייַנען זיך די מעכוטאָנים צעפאָרן, דער אוילעם האָט זיך אויסגעניכטערט פון דער כאַסענע, און יעדערער האָט זיך צוריק גענומען צו זייַן אַרבעט.

דער יונגער שנור האָט די שוויגער געהייסן, זי זאָל אָנשיטן פּראָסע אין סטאָמפּ און אָנשטויסן הירזש אַף קאַשע.

דערהערט די שנור אַזעלכע רייד, רופט זי זיך אָן:

— אָטאָ באַלד צעוואַרף איך זיך! באַ מייַן טאַטן האָב איך קיין איידעלערע אַרבעט ניט געטאָן, וועל איך זיך דאָ שטעלן פּראָסע שטויסן...

טוט זיך יעדערער אין שטוב זייַן אַרבעט, און פּראָסקע, די יינגסטע שנור, זיצט זיך אָנאַזייַט, די הענט צונויפגעלייגט און סירירט זי קיין קויל ניט.

געקומען צו וואַרמעס, האָט געגנומען די שוויגער גרייטן צום טיש און דערלאַנגען עסן אין די שיסלען. יעדערן האָט זי אַנידערגעלייגט אַ הילצערנע לעפל אַ געשניצטע און איבערגעלאָזן אַן אָרט באַם טיש, און נאָר דער יינגערער שנור האָט זי אי קיין לעפל ניט אַנידערגעלייגט, אי קיין אָרט באַם טיש ניט געלאָזן.

זיצט זיך פּראָסיע אָנדערזייט אַ ברויגעזע, עסן גלוסט זיך איר, אַזש די נעשאָמע קריכט, אָבער זי זעט, אַז ס׳איז שוין אַ פאַרפאַלענע זאַך.

אַפּמאָרגן צעטיילט די שוויגער איטלעכן די שטוב־אַרבעט און פּראָסיען הייסט זי ווייַטער אופשטויסן הירזש אַף קאַשע.

— גוט,—זאָגט פּראָסיע—זי וועט אופשטויסן, און זי רירט זיך דערווייַל ניט פון אָרט. אַזוי איז זי געזעסן און געזעסן, דערנאָך האָט זי זיך אופגעהויבן, איז צוגעגאַנגען אַזויווי אַ נעבעטיקע צום סטאָמפּ, האָט געגעבן איין קלאַפּ מיטן טוקאַטש, און זי זאָגט, אַז זי האָט זיך איינגעמיט, די

הענט טועז שוין איר וויי. און זי האָט זיך צוריק אַוועקגעזעצט אַף איר פֿריערדיקן אָרט.

אַלע טוען זייער אַרבעט, און זי זיצט און קוקט.

געקומען צו וואַרמעס, האָט די שוויגער געגרייט צום טיש, האָט דער־לאַנגט עסן אין די שיסלען. דערנאָך האָט זי אַוועקגעלייגט יעדערן אַ לעפֿל אַ געשניצטע און פֿראָסיען אויך אַ לעפֿל מיט זעקס קאַרבן (ווייל זי איז געווען אין שטוב די זעקסטע) און איר איבערגעלאָזן אַ שיינעם אָרט באַם טיש.

פֿראָסיע האָט זיך שוין זייער אויסגעהונגערט, איז זי נעבעך געוואָרן פֿריילעך, וואָס מ'האָט איר געלאָזן אַן אָרט באַם טיש, זי האָט זיך קוים דערוואַרט, אַז אַלע זאָלן אָנהויבן עסן, האָט זי זיך שוין אויך צוגעכאַפּט, אָבער ווי נאָר זי האָט אופֿגעגעסן די ערשטע לעפֿל קאַשע, האָט באַ איר דער שווער אַרויסגענומען די לעפֿל פֿון האַנט, און די שוויגער רופֿט זיך צו איר אָן:

— גענוג, מיין קינד, דו האָסט איין שטויס געטאָן די פֿראָסע, האָסטו שוין אופֿגעגעסן איין לעפֿל קאַשע, מערער נעמט זיך דיר ניט אָן.

האָט זיך פֿראָסיע אָפּגערוקט פֿון טיש זייער אַ פֿאַרשעמטע.

אַפּמאָרגן האָט שוין פֿראָסיע געגעבן צוויי קלעפּ מיטן טוקאַטש, האָט מען איר געגעבן צוויי לעפֿל קאַשע. און אַף איבערמאָרגן האָט זי געגעבן דריי קלעפּ, האָט מען איר געגעבן דריי לעפֿל קאַשע. דאָ האָט פֿראָסיע אַ קוק געטאָן, אַז ס'איז אַ מאַיסע אָן אַ סאָף, מ'קען נאָך אַזוי די פֿיס אויך אויסציען, האָט זי זיך אַ כאַפּ געטאָן פֿאַר דער אַרבעט מיט אַזאַ אימפעט, אַז ס'שוין פֿאַר איר גאָרניט צו שווער געווען.— — — —

— — — — — — — — — —

ס'ניט אַוועק קיין יאָר, איז געקומען צופֿאָרן קלים, דער טאַטע פֿראָסיעס, געוואָרע ווערן, וואָס מאַכט עפּעס זיין טאָכטער. אַז ער איז אַרופֿ אַפֿן הויף, האָט ער זיך אונטערגעשטעלט אונטערן פֿענצטער מיט אַ ציטערדיקן האַרצן און זיך גענומען צוקוקן. זעט ער, אַז פֿראָסיע קאָכט און באַקט און קערט און רוימט, אַזוי ווי די שענסטע באַלעבאָסטע. האָט ער זיך זייער דערפֿרייט און איז שוין אַריין מיט אַ גרינגן האַרצן אין שטוב אַריין.

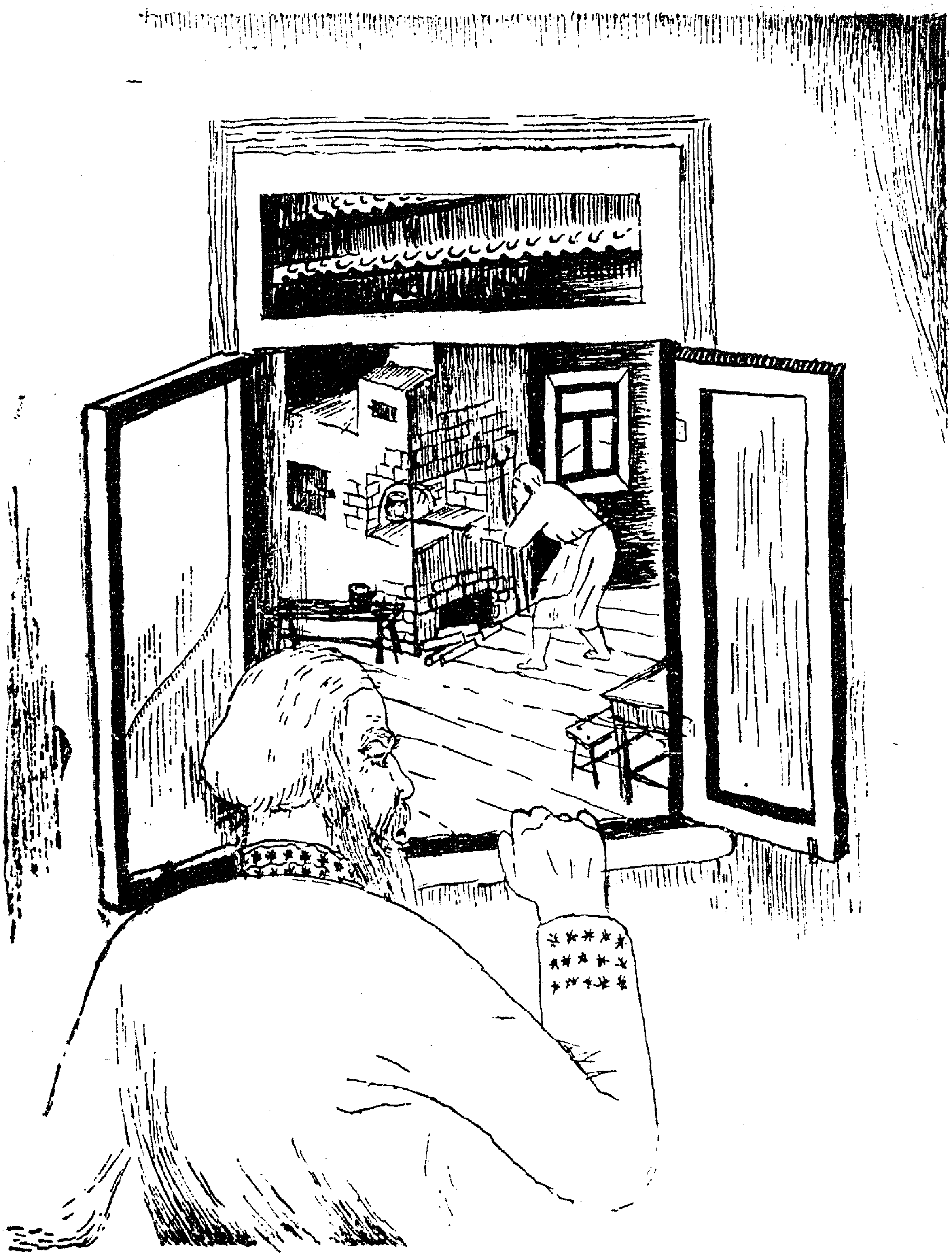

...זעט ער, אז פראָסיע קאכט און באַקט און קערט און רוימט.

אַז די שטוב־לייט האָבן דערזען דעם מעכוטן, האָבן זיי אים געמאַכט אַ וואַרע און מ'האָט אים אופגענומען זייער פאַר אַ גרויסן גאַסט:

— מיר דאנקען דיר, — זאָגן זיי, — מעכוטן, פאַר דיין טאָכטער, זי איז בּאַ אונדז אַזאַ גאָלדענע טוערן, וואָס די צווייטע איז גאָר אין דאָרף ניטאָ.

און מ'האָט אָנגעשטעלט אַפן טיש פון דאָס שענסטע און דאָס בעסטע, קעדיי דעם גאַסט וואָס שענער מעכאַבּעד זיין. און דער פאָטער פראָסיעס זיצט זיך, באַטראַכט אַלצדינג און קלייבּט גרויס נאַכעס.

דערווייל האָט פראָסיע דערהיט אַ רעגע, ווען די שטובּלייט האָבן זיך ערגעץ אָפגעקערט, איז זי צוגעלאָפן צום פאָטער און אים גיכער איינגערוימט שטילערהייט אַפן אויער:

טאַטעשי, טאַטעשי, זע זיך ניט אַזוי,
באַדאַי די פאָלע דריי,
אָדער אַ קנעפל פאַרניי,
אַז ניט, וועט מען דיר דאָ קיין עסן ניט געבּן!!!

דאָ האָט שוין דער טאַטע פאַרשטאַנען, ווי אַזוי ס'איז אַלץ פאָרגעקומען. האָט ער איבּערגעכטיקט, באַדאַנקט די מעכוטאָנים פאַר זייער גוטסקייט, באַוואונדערט זייער קלוגשאַפט און איז אַוועקגעפאָרן אַהיים מיט אַ פריילעכן האַרץ און מיט אַ גוטן געמיט.

אַ מאַיסעלע.

איך וויל אייך דערציילן אַ מאַיסעלע מיט פיניען דעם סאָלדאַט, מיט זיינע צוויי יינגלעך אַוורעם און זאַלמען, מיט טייבעלעך און מיט דער קאַץ. איך ווייס ניט, צי די מאַיסע איז אַ שיינע, אָבער דערפאַר איז זי אַן עמעסע.

אַז פיניע איז געוואָקסן אין אַ דאָרף, ווייסט איר מיסטאָמע אַלע. געבאָרן געוואָרן אין אַ דאָרף און געוואָקסן, געפירט מיטן טאַטן אָקסן אַף די יערידן ביז ער איז געוואָרן אַ גרויסער און איז אַוועק אין סאָלדאַטן. זיך אויסגעדינט אין סאָלדאַטן, איז ער געקומען אַהיים און כאַסענע געהאַט. אַז ער האָט כאַסענע געהאַט, האָט אים די ווייב געהאַט צוויי יינגלעך: איינער אַוורעם און איינער זאַלמען. האָט זיי פיניע ליב געהאַט די יינגלעך. די ווייב האָט נאָך געהאַט מיידלעך אויך, נאָר ביז די מיידלעך האָבן באַדאַרפט וואַקסן, זיינען שוין די יינגלעך געוואָרן גרויסע,—אַווראָמען איז געוואָרן 7 יאָר און זאַלמענקען—6. טאָקע געזונטע צוויי יונגאַטשעס. אַז פיניע גייט אין אַ יאָנטעוו־טאָג שפּאַצירן, פירט ער איינעם פאַר דער רעכטער האַנט און איינעם פאַר דער לינקער.

גייט איינמאָל דער טאַטע אַוועק אַפן דאָרף אָנשלאָגן רייפן אַף דער דייזשקע און ברענגט צוטראָגן אַווראָמען מיט זאַלמענקען, טרעפט וואָס?

צוויי... קליינינקע טייבעלעך!

אָבער שוין איינמאָל טייבעלעך!

גאָר אַזוינס ווי אַזעלכס.

מיט אַזעלכע העלדזעלעך, מיט אַזעלכע קעפעלעך; און פעדערלעך זיינען בא די טייבעלעך—אוי, שיינינקע! ניט ווייס, ניט גרין. איז, אַז זיי גייען

...גייט איינמאָל דער טאַטע אַוועק אַפֿן דאָרף און ברענגט צוטראָגן צוויי... קליינינקע טייבעלעך.

(זיי קענען אַרומגיין אויך די טײַבעלעך), טוקן זיך באַ זיי די העלדזעלעך. די קעפעלעך אויך.

זאַלמען וויל זיי כאַפּן.

שרײַט אַף אים אַוראָם:

— גיי,—שרײַט ער אַף אים,—גיי אַוועק, זאַלמענקע, זיי וועלן ניט וואַקסן, אַז דו וועסט זיי טאַפּן מיט די הענט!..

און באַ דעם טאַטן איז די באָרד אַ ווײַסע, לאַכט ער, ווי אַזוי די כעוורע שפּילן זיך מיט די טײַבעלעך, און עסט דערווײַל לאַטקעס מיט האָניק. גיך עסט ער די לאַטקעס מיט האָניק, ווײַל ער דאַרף נאָך גיין צו דער אַרבעט.

— זע נאָר, טאַטע,—שרײַט אַוראָם,—ער שרעקט די טײַבעלעך אָט דער זאַלמען קאַלמען... איאָ זיי וועלן ניט וואַקסן די טײַבעלעך, אַז מ׳טשעפּעט זיי מיט די הענט?

— מ... מ... אַוואַדע וועלן זיי ניט וואַקסן!—ענטפערט דער טאַטע און שטופּט די לאַטקע מיט האָניק אין מויל אַרײַן—גייט, גיט זיי בעסער אַ ביסעלע הירזש, שיט זיי אָן אין אַ שיסעלע!

האָבן זיך אַוועקגעשפּאַרט ביידע כעוורע אין קיך אַרײַן נאָך הירזש, יעדערער וויל פריער כאַפּן דאָס שיסעלע, שלאָגן זיי זיך אָפּן וועג, אַוראָם מיט זאַלמענען, און שטופּן זיך מיט די עלנבויגנס.

און די טײַבעלעך—טאַקע שייניקע טײַבעלעך—האָבן זיי שוין גאָר קײַן מוירע ניט, זיי גייען זיך אַרום אונטערן טיש און אונטער דער קאַנאַפּע. און אַז זיי ווילן, פליען זיי גאָר אַרויף אַף דער שאַפע.

— אוי, טאַטע,—שרײַט זאַלמען,—זיי וועלן נאָך איבערקערן די שאַפע!

— ניין, ניין, זיי וועלן ניט איבערקערן,—מאַכט דער טאַטע,—זיי זײַנען ניט קײַן שווערע.

* * *

געווען באַ בראָכען, באַ דער מאַמען זייערער, אַ קאַץ אין קיך. אין שטוב זעט מען זי ניט. שטענדיק זיצט זי אין קיך: דאָרטן וואַרפט מען איר אַראָפּ אַ ביינדל; דאָרטן גיט מען איר אַ טעלער אַף אויסלעקן, דאָרט

מאַכט זיך אַמאָל, אַז מײַזעלע לויפֿט דורך. און אין קיך איז טאָקע זייער וואַרעם.

אַ גרויסע איז זי די קאַץ. אַ ראַבע און אַ שווערע. די יאָטן שפּאַנען זי אַמאָל איַין אין לייצעס און אין אַ שלייע, זי זאָל זײַן אַ פֿערד, ווײַל זי ניט זײַן קיין פֿערד—זי וויל בעסער פֿאַרקריכן אַפֿן אויוון וויַיט-ווײַט, זיך אײַנ-דרייען אין שמאַטעס און שלאָפֿן.

אַז מ'האָט געבראַכט די טײַבעלעך, האָט זי זיך אַרײַנגעוויזן אין שטוב אַרײַן אָט די קאַץ, זיך פֿאַרזעצט אין אַ ווינקעלע און געקוקט.

— וואָס קוקסטו?!—איז צוגעלאָפֿן צו איר אַווראָם און זי געגעבן אַ קנאַק מיטן האַנטעך.

— זי וויל זיך שפּילן מיט די טײַבעלעך,—זאָגט זאַלמען.

— יאָ?! זיך שפּילן?!—אַ קאַץ קאָן אופֿעסן אַ טײַבעלע אויך!

— אַ קאַץ קאָן ניט אופֿעסן קיין טײַבעלע,—זאָגט זאַלמען.

— נו-נו, דו ווייסט זייער, זאַלמענקע!—און אַוועקגעטריבן מיטן האַנטעך די קאַץ.

איבערגענעכטיקט האָבן די טײַבעלעך אין שטוב, גאַנץ פֿרי האָבן די כעוורע אַרויסגעטאַנצט פֿון די בעטן און גענומען קערן די וועלט.

— איר הערט ניט אויף איבערקערן די שטוב,—האָט אויסגערופֿן די מאַמע מיט אַ קאַס,—אָט וואַרף איך אײַך אַרויס מיט די טײַבעלעך אינײנעם.

און די יינגלעך ווילן ניט מע זאָל אַרויסוואַרפֿן די טײַבעלעך, מע דאַרף נאָך ערשט אופֿקלאַפּן אַ טויבן-שלאַק, און דאָרטן וועלן די טײַבע-לעך לייגן אייעלעך. דער טאַטע האָט אַליין געזאָגט! און עס וועלן זיך אויספֿירן פֿאַרן זומער אַסאַך טײַבעלעך. זונטיק וועט דער טאַטע האָבן צײַט, וועט ער העלפֿן מאַכן אַ טויבן-שלאַק.

— קום, זאַלמען,—זאָגט אַווראָם,—מירן טראָגן די טײַבעלעך אַפֿן בוי-דעם, דאָרט וועלן מיר זיי האַלטן.

— און טאָמער וועלן קומען סאָלדאַטן, וועלן מיר זיצן אַפֿן בוידעם און מירן היטן.

פֿאַרטראָגן די טײַבעלעך אױפֿן דאַך און זײ אָנגעטראָגן אַהין עסן און טרינקען. זאַלמען קען ניט אײַנהאַלטן די טײַבעלעך, זײ רײַסן זיך פֿון די הענט—טראָגט זײ אַװראַם. און ס'איז גוט.

זײ גײען צוריק, ערשט די קאַץ זיצט אױפֿן לײטער און באַלעקט זיך. קוקן קוקט זי אָפּצוקלוימערשט אינערגעץ ניט. דערזען די ייִנגלעך, איז זי אַראָפּגעשפּרונגען און גיך אַרױסגעלאָפֿן אינדרױסן.

אַ גאַנצן טאָג, אַז די ייִנגלעך קריכן אױפֿן בױדעם אײן פֿון בױדעם, די היטלעך אױף אַ זײַט, די מײַטקעס צעריסן, אױסגעשמירטע און האָבן ניט קײַן צײַט אַפֿילע אָפּצועסן.

געקומען די באָבע, דער מאַמעס מאַמע, פֿרעגט זי:

— פֿאַרװאָס זײַנען דאָס די ייִנגלעך ניט געקומען זיך שפּילן, ניט נעכטן אַ גאַנצן טאָג, ניט הײַנט אַ גאַנצן טאָג?

—אױ,—זאָגט די מאַמע,—ס'איז דען ייִנגלעך, פֿאַראַן ערגעץ אַזעלכע? ס'גיט קײַן ייִנגלעך, ס'ברײַטאַנעס. דעם גערעטענעם טאַטן זײערן האָט זיך פֿאַרגלוסט טײַבעלעך, האָב איך שױן קורצע יאָרן פֿון זײערע טײַבעלעך!

— און איך האָב געמײנט,—זאָגט די באָבע,—אַז זײ זײַנען כאָלילע שלאָף.

צוגעגאַנגען די באָבע, אָפּגעװישט אײן ייִנגל די נאָז, אָפּגעװישט דעם אַנדערן די נאָז... (זי האָט אַ נאַטור די באָבע װישן די אײניקלעך מיטן פֿאַרטעך די נעזער. װישט זי אָבער אַזױ שטאַרק, שיר װאָס זי װישט זײ אינגאַנצן ניט אָפּ).

— הערסט אַ מאַיסע,—זאָגט די באָבע,—האָט איר שױן גאָר טײַבעלעך, האָט איר?

— נאָט אײַך, קינדער, צו קיכלעך,—און די באָבע נעמט אַרױס פֿון פֿאַרטעך־קעשענע צװײ רעטשענע קיכלעך און גיט: דעם אײנעם און דעם אײנעם.

— קום, מירן אװעקטראָגן די טײַבעלעך עסן!—שרײַט זאַלמען,—אַװ־ראַם, אַװראַם, די טײַבעלעך עסן קיכלעך?

זײ לױפֿן אַװעק דורך דער קיך־טיר אױפֿן בױדעם און זעען: אײן טײַ־בעלע פֿליט אַרום מיט דערשראָקענע אױגעלעך דאָ אַהער, דאָ אַהין, און דאָס אַנדערע איז עפּעס ניטאָ.

— ווו קען דאָס זײַן דאָס אַנדערע טײַבעלע?...

זיי זוכן, זיי אַקערן איבערן בוידעם,—ניטאָ דאָס טײַבעלע אינערגעץ. זײַנען די יינגלעך צעטראָגן געוואָרן, די היטלעך האָבן זיך באַ זיי אַראָפּגערוקט אַריבער די אויגן, פֿון די נעזער רינט, און ס׳איז זיי הייס. זיי נעמען שרײַען פֿון בוידעם, ערשט די קאַץ טוט אַ לויף אַרויס פֿון אַ ווינקל, שפּרינגט אַרויס דורך דער הויז־טיר און אַפֿן גאָרטן: די ראַבע קאַץ די שווערע!

אַווראָם מיט זאַלמענען האָבן זיך גענומען יאָגן נאָך דער קאַץ. זיי ווילן זי נאָר האַרגענען. אַף טויט ווילן זיי זי האַרגענען! און קענען זי אָבער ניט כאַפּן. זי שפּרינגט איבער די פּלויטן, איבער די גערטנער און גלײַך צו דער באָד אַוועקגעלאָפֿן.

— אוי, סאַ טײַערע טײַבעלע,—שרײַט אַווראָם.

— אוי ווײ, אַזאַ טײַבעלע,—רעפּעט זיך זאַלמען.

געוויס האָט זי די קאַץ געפּאַטערט! די שווערע קאַץ! די גראָבע!

און אָפּמאָרגן אוי ווײ, אָפּמאָרגן איז נאָך געגאַנגען די בעדערין און געפֿונען אַפֿן גאַנצן גאָרטן, איבער אַלע בייטן זײַנען געווען צעזייט פֿאַרבלוטיקטע פֿעדערלעך...

— אוי ווײ, פֿון דעם טײַבעלע די פֿעדערלעך?!

אַווראָם וויינט און זאַלמען וויינט, זיי מוזן האַרגענען די קאַץ!

אַזאַ קאַץ אַ געזונטע זאָל גאָר גיין דערוואַרגן אַזאַ פּיטשענקע טײַבעלע.

— זי גאַנוועט זיך נאָך פֿון נעכטן אָן,—שרײַט אַווראָם,—איך וועל איר ווײַזן! איך וועל זי האַרגענען, צום טויט וועל איך זי האַרגענען!

— ניין, מידאַרף איר אויסשנײַדן די צונג,—שרייט זאַלמען—מידאַרף איר אויסשניידן די צונג דערפֿאַר, וואָס זי האָט געגעסן דאָס טײַבעלע.

אַווראָם איז אַ קאַעסניק און אַ רירנדיקער. זײַן טאַטע איז דאָך געווען אַ סאָלדאַט. טיער געכאַפּט דאָס מעסער פֿון קיך, ער און נאָך יינגלעך און זיי זײַנען אַוועקגעלאָפֿן נאָך דער קאַץ.

אונטער דער שטאַל האָבן זיי זי געפּאַקט און איר עפּעס געטאָן דער קאַץ. וויפֿל זי האָט ניט געוויינט, וויפֿל זי האָט זיך ניט געבויסן מיט די

ציין און זיך ניט געדראַפּעט, האָבן זיי איר עפּעס געטאָן און עס האָט באַ איר געגאָסן בלוט באַ דער קאַץ פֿון מויל.

ס'יז'אָלט דאַרפֿן זײַן אַ ליגן, נאָר זאַלמען דערציילט, אַז ס'איז אַן עמעס.

— מיר האָבן איר אויסגעשניטן,—דערציילט ער,—די קאַץ די צונג.

און נאָך עפּעס דערציילט ער אויך:

— די מאַמע,—דערציילט ער,—האָט געשמיסן אַווראָמען פֿאַר דער קאַץ מיט אַ רוט. פֿאַר אַזאַ קאַץ,—דערציילט זאַלמען באַ דער מומע אין שטוב,—פֿאַר אַזאַ קאַץ דאַרף מען ניט שמײַסן. זי איז אַ שלעכטע. זי וועט זיך שוין מער ניט גאַנווענען צו קײַן טײַבעלעך, זי האָט שוין ניט מיט וואָס צו עסן.

דערווײַל פֿליען אַרום די פֿעדערלעך אַפֿן גאָרטן, די יינגלעך לויפֿן אַלע מאָל קוקן צו דער איין טײַבעלע, זיי שלעפּן דעם טאַטן אַהין און קלײַבן האָס אַף דער קאַץ, אַווראָם קלײַבט זיך נאָך ערשט איר אָפּהאַקן מיט אַ האַק דעם עק.

איין קאַץ איז נאָר פֿאַראַן אין שטאָט אָן אַ צונג, און די איבעריקע וויס מען ניט; דערווײַל געפּאַטערט אַזאַ שיינינקע טײַבעלע.

און אַז די יאַטן וועלן אויסוואַקסן גרויסע, און מירן לעבן און זיך מיט אײַך ווידער אַמאָל באַגעגענען, האָב איך אייך נאָך עפּעס וואָס צו דערציילן פֿון זיי.

אַ גאָרטן בעשוטפעס.

הינדע מיט הערשעלען זײַנען אַ שוועסטער מיט אַ ברודער. הינדע איז אַלט עלף יאָר, און הערשל—אַכט יאָר.

הינדע קאָן אַלצדינג מאַכן, וואָס זי קלערט נאָר צו—זי נייט אַליין אויף אַ ליאַלקע, מאַכט איר קליידער, קלאַפּט אַליין אויף אַ בעטל, און הערשל קוקט און איז מעקאַנע. ס׳געפעלט אים.

דערפאַר אָבער—הייסט מען זיי עפּעס טאָן, איז הערשל פאָלגט באַלד און טוט ווי מע הייסט אים; הינדע וויל ניט פאָלגן. און אויב זי פאָלגט שוין יאָ, טוט זי עס אַזוי אויף, אַז מע שרײַט אף איר דערנאָכדעם.

אַז מען הייסט איר גיין אַרויסטרײַבן דעם כאַזער פון גאָרטן, וויל זי ניט עפענען ס׳גאָרטן־טירל — זי דאַרף, זאָגט זי, דעם כאַזער פריער גוט אָנבייקערן. און אַרומיאָגנדיק זיך, צעטרעט דערווײַל דער כאַזער די בייטן.

מען הייסט איר, לעמאָשל, גיין אַקוק טאָן, ווו די געגנדז זײַנען, לאָזט זי אַרויס. אין איין גאַנג דאָס קעלבל—זי וועט עס פאַשען, זאָגט זי, און דאָט קעלבל פאַרײַסט ס׳עקל, טוט אַ דריגע מיט די פיסלעך און זאַנצט אַוועק איבער דער גאַנצער ברייט פון דער לאָנקע.

זי לויפט נאָך און ווייס ניט וואָס אָנהויבן:
וויינען אָדער לאַכן.

ביז די שטוב־לײַט דערזעען, לויפן אַרויס, און דער ברודער פירט שוין אַפן גאַרטל, אַ פאַרסאָפּעטער, דאָס זיך רײַסנדיקע קעלבל צוריק אַהיים.

און נאָך האָט זי ליב, הינדע, פירן אַ באַלעבאַטישקײַט, ווי אין שטוב פירט זיך.

באַקט מען ברויט, באַקט זי אויך.
קליינע ברייטעלעך באַקט זי.
אַ קליין דיישקעלע האָט זי, קליינע עמערלעך און נאָך קיילים און זאַכן, וועלכע צו וואָס ס׳פּאָדערט זיך.
שוין פון אַ וואָך, אַז הינדע וואַרט מע זאָל דעם גאָרטן אָקערן, וועט זי אויך פאַרזעצן איר קליין גערטנדל.
בײַ איר אין קאַמאָד פון שוועבל-קעסטעלעך האָט זי אַ באַזונדערע פּאַפּירעלעך פאַרשיידנערליי בלומען-זוימען. אָף זוימען פון גאָרטנוואַרג לייגט זי ווינציקער אַכט—יענע וועט זי אַראָפנעמען פון דער מאַמעס, ווען די מאַמע וועט זייען.
אירע זוימען זײַנען בײַ איר מיט הערשעלען בעשוטפעס.
ער האָט איר דערפאַר אָפּגעגעבן זײַנס אַן אָנגעמאָלט קאַרטל און אַ רימען-בײַטעלע.
זי צונעמט די קראָם אירע און ווײַזט אים:
— דאָס איז נאַסטורציס—ווײַזט זי אים אין אַ פּאַפּירעלע זוימען—ווי פּיסטאַשקעלעך קליינע זעען זיי אויס—שיינע קווייטעלעך, זאָגט זי, וועלן אויסוואַקסן אַזוי ווי די פּאַסאָלקעלעך.
— און דאָס—צעוויקלט זי אים זוימען ווי גריקע-קערנער—דאָס איז גראַמאָפאָנטשיקלעך.
צעלאַכט זיך הערשל. ס׳געפעלט אים, וואָס זי זאָגט גראַמאָפאָנטשיק-לעך, נאָר הינדע איז פאַרטאָן.
— אוואַדע, זאָגט זי, ווי גראַמאָפאָנטשיקלעך צעבליען זיי זיך. און דאָס איז אַרגאָניע—סאַמעטענע קווייטן, ווי פויסטן די גרויס. דו האָסט געזען בײַ האַנען לעם פענצטער וואַקסן זיי?—אַזעלכע שיינע... איינמאָל פאַרזייט מען זיי, וואַקסן זיי עטלעכע יאָר נאָכאַנאַנד... נאָר אָף ווינטער פאַרדעקט מען זיי מיט שטרוי.
הערשל שווײַגט און שווײַגט און מישט זיך צום סאָף אַרײַן:
— בעסאַכאַקל, זאָגט ער, האָט דוואָירע געזאָגט, אַז אָט די קליינינקע מאָדעלעך זײַנען ניט קיין בלומען, נאָר רעטעכער.

— טאַ גיי, זאָגט הינדע, צו דוואָירען, זי ווייסט אַזוי ווי דו, און דו אַזוי ווי זי.

שטיין הערשלען ניט אָן. ער זאָגט, אַז ער וועט גאָר פֿאַרזעצן זונען־רויזן, און סטרוטשעס וועט ער פֿאַרזעצן.

און זי — זאָגט הינדע, — וועט אַרומצוימען די אָזשינעס, וואָס אין לאַנגן גאָרטן, און וועט נאָך אַהין פֿאַרפּלאַנצן אַלערליי ביימעלעך, אויך פֿלאָימען־ביימער און פֿאַרן־ביימער און אַגרעסן. אים וועט זי אין סאָד אַריין אַפֿילע ניט לאָזן אַ שמעק טאָן. די בלומען וועט זי זעצן נעבן שטוב פֿאַרן פֿענצטער. און אַ גאָרטן וועט זי האָבן אַכויץ...

און געבליבן איז פֿונדעסטוועגן, אַז אי די בלומען, אי די גערטנער זעצן זיי בעשותּפֿעס.

איינמאָל גאַנץ פֿרי כאַפּן זיי זיך אויף, די צימערן זיינען געווען געפּאַקט מיט זון, טיר און פֿענצטער זיינען אָפֿן, די לופֿט איז געווען פֿאַרשמעקט מיט גרינס, וואָס פֿון יענער זייט פֿענצטער, און מיט פֿויגל־געזאַנג פֿון די פֿייגעלעך, וואָס האָבן אין די לאָדן־נעסטן זיך אומגעקערט.

אין איינע העמדער זיינען זיי אַראָפּגעשפּרונגען פֿון די בעטן — און גלייך דורך די אָפֿענע פֿענצטער אין דרויסן אַרויסגעשפּרונגען.

נעבן שטוב שטייט אויף דער זון אַ וואָגן אָן אויסגעשפּאַנטער.

אויפֿן וואָגן — אַ בּאָראָנע מיט אַ בינטל צווייַגן בעריאָזעווע, זאַפּטיקע, מיט נאָר וואָס פֿון די קנאָספּן אויסגעשיילטע יונגע, קלעפּיקע בלעטלעך.

— אָ! — האָבן הינדע מיט הערשעלען לוסטיק אויסגערופֿן און זיך געלאָזט צום גאָרטן.

דורך די פֿלעקער האָבן זיי דערזען, ווי אַ פּאָר רויטע אָקסן מיט גרויסע הערנער גייען נאָך נאָכן שטריקל בײַ אַ קליין פּויערים־מיידעלע אין האַנט.

די אָקסן קומען צו צום סאַמע פּלויט און דאָרטן קערעווען זיי זיך מיטאַמאָל אויס מיט אַ גלאַנציקן אַקער און מיטן נידעריקן „לייוונטענעם״ פּויערל, וואָס האַלט זיך אָן אין אַקערס הענטלעך.

לעבן גאָרטן־טירל האָבן זיי די לעדערנע טאָרבע און די סוויטקע דעם פּויערס איבערגעשפּאַנט און געהרוזנעט מיט די באָרוועסע פֿיס אין פֿרישע, נאָר וואָס איבערגעקערטע פּלאַסטן ערד.

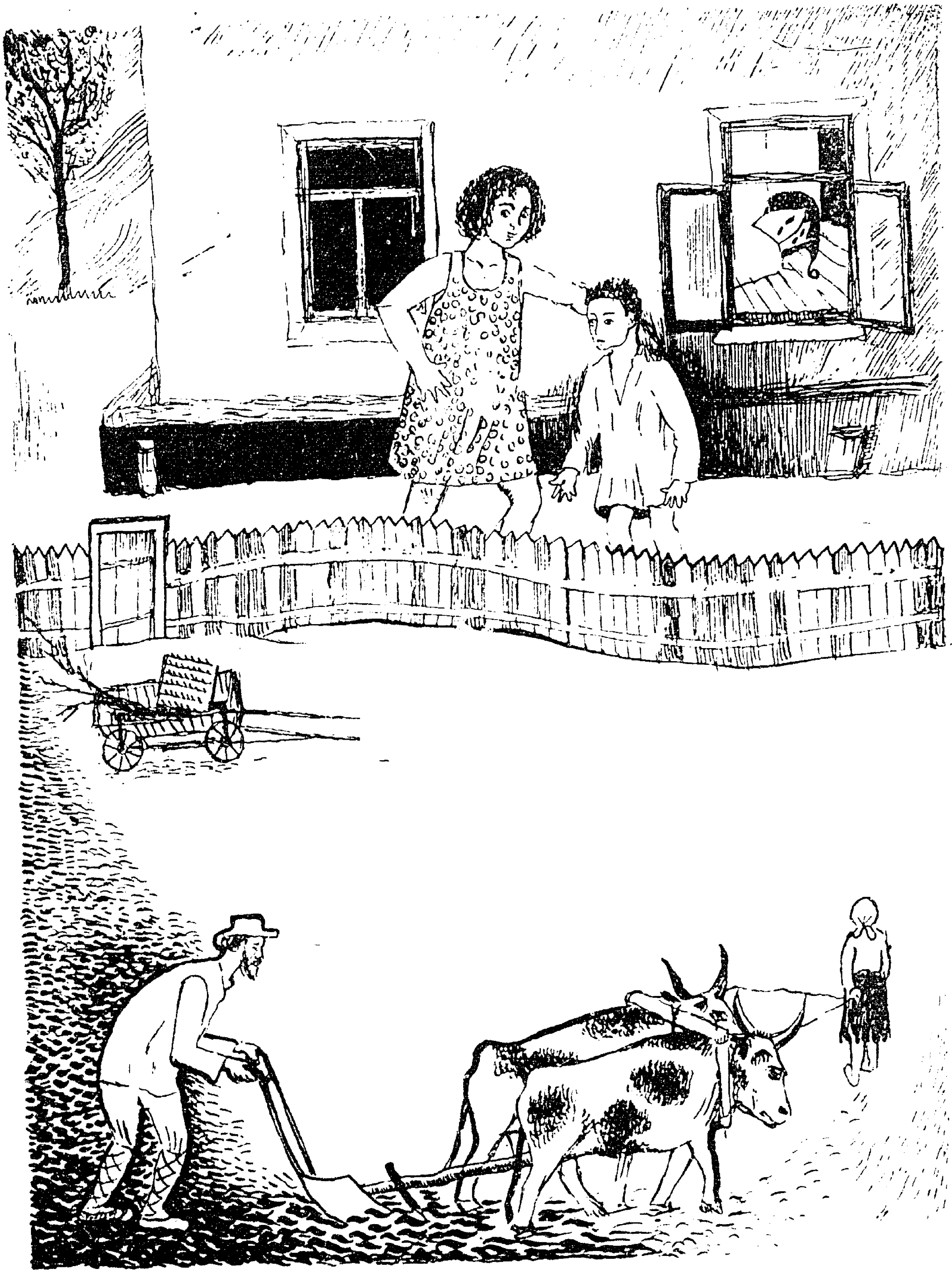

...אין איינע העמדער זייגען זיי אַראָפּגעשפּרונגען פון די בעטן — און גלייך דורך די אָפענע
פענצטער אין דרויסן.

הערשלען זײַנען געפֿעלן געוואָרן די אָקסן, גרויסע אָקסן און רויטע, איִנגאַנצן רויטע, און הינדען—דער אַקער, וואָס גלאַנצט און קערט אויס פּלאַכעסווײַז שוואַרצע שלענגלדיקע שורעס ערד. ביידע כאַפּן קלײַבן די שטיינער פֿון אונטערן אַקער און וואַרפֿן איבערן פּלויט אַריבער.

שורעסווײַז, שורעסווײַז קערט אויס דער אַקער פּלאַכעס ערד, און דאָס פֿויערל דרייט זיך נאָך נאָך די אָקסן אַרום. איין ניט־איבערגעאַקערטער שמאָלער פּאַס ווײַסט זיך נאָך אין מיטן, באַשפּרייט מיט פֿאַראַיאָריקע פֿאַרפֿוילטע קאַרטאָפֿל־שטענגעלעך.

— אוי־וויי! — שרײַט אויס הערשל, — זעסט? אַ וואָרים, אַ גרינער, ווי אַ שלאַנג, אָטאָ איז ער, — און ער נעמט אים אַרויסקאַלופּען מיט אַ שטיקל שפּענדל.

— טשעפּע ניט, — טוט אים הינדע אַ שלעפּ פֿאַר דער האַנט, — אַז דו ווייסט ניט. אַזעלכע „ווערימער“ צעריען די ערד איבעוויייניק, וואַקסט בעסער.

און מיט זייער „שפּײַעכץ“ מאַכן זיי נאָך פֿעט די ערד אויך.

דאָס קורצע פֿויערל שטויסט זיך אָן, וואָס די קינדער ריידן צווישן זיך.

— סאָפּ־העטיאַ, — טרײַבט ער די אָקסן, צעשמייכלט זיך אין זײַן געבערדל אַרײַן און זאָגט אַף געמישטן יידיש־גאָיש:

— יאָ, יאָ, אַ גוטעס, אַ גוטעס וואָרימלעך, ניטשעפּאַי, אַ גוטעס.

הערשל טוט אַ קוק אָפּן שיקסעלע און פֿאַרשעמט זיך. הינדע זאָגט: „ווין ני זנאַיע“—און וואַרפֿט די שטיינער איבערן פּלויט.

אַז דער פֿויער האָט געשטעלט די אָקסן צום בינטל ,‏״״, וואָס אין וואָגן, האָט ער אַ קוק געטאָן צו דער זון און אַ ווונק געטאָן צו דעם שיקסעלע, זי זאָל געבן די טאָרבע.

הינדע מיט הערשעלען האָבן קײַן אויג ניט אַראָפּגענומען פֿונם פֿויער מיטן מיידעלע, ווי אַזוי זיי שטעלן צײַן אינם שוואַרצן ברויט און אין די ווײַסע שטיקלעך קעז.

דאָס פֿויערל שנײַדט מיטן מעסער, וואָס הענגט אָפּן רימענעם גאַרטל, בלעטעלעך פּוטער.

זיי ריידן ניט אויס קיין וואָרט צווישן זיך און היטן—קיין ברעקל זאָל ניט אַראָפּפאַלן.

— וואָס קוקט איר אין די אויגן?—האָט זיי די עלטערע שוועסטער אויפגעוועקט.

זיי האָבן זיך ביידע פאַרשעמט און אַרײַנגעפאַלן מיט א טאַינע:

— עסן! גיב אונדז עסן. אָנבײַסן!

די יאַטן האָבן זיך אָנידערגעזעצט מיט זייער אָנבײַסן אָפן גרינעם בערגעלע אַנטקעגן, אָפּגעכאַפּט די איבערגעמישטע ברויט מיט סמעטענקע און געוואָרט שוין, אַז דאָס פויערל זאָל גיכער נעמען איבערשיטן שוין דעם פלויט.

דאָס פויערל האָט אָבער צײַט. עסט רויק, פּאַקט אַף ביידע באַקן, דער שטערן שוויצט אים, און גיט אַלץ אַכטונג—קיין איין ברעקל זאָל אים ניט אַראָפּפאַלן אַף דער ערד.

דאָס מיידעלע עסט אויך, ווי דער טאַטע איר'ער, נאָר טשאַמקעט געשמאַקער און קוויטשיק־היכיק.

די גרויסהערנעריקע רויטע אָקסן ווילן די היי ניט עסן, איז איינער קײַט שטייענדיק די זשויקע און איינער ליגנדיק, מיט אײַנגעקנייטשטער פעל באַ די העלדזער ציען זיי די גלאַטע יאַרמאָ, די יאַרמאָ טוט א סקריפּ און לאָזט זיך ניט צוציען.

— קום,—זאָגט הינדע,—לאָמיר דערווײַל קלײַבן שטעקלעך מיט פלעקלעך אַף אונדזער אייגענעם פלויט.

— קום,—זאָגט הערשל.—און ווו וועלן מיר אים צאַמען, לעם שאָפּע־וואַנט?

— אַטאַ באַלד—טאַינעט הינדע מיט א קאַס,—אין שאָטן וועט דען באַ דיר עפּעס אויסוואַקסן? אַף דער זון דאַרפן מיר אונדזער גאָרטן צאַמען.

דאָס פויערל שלעפט שוין פון וואָגן דאָס פוכקע בינטל צווײַגן, שלעפט צו צום פלויט און נעמט פּרוּוון, וועלכע פלעקער וואַקלען זיך אין פלויט.

הינדע מיט הערשלען האָבן זיך גענומען פלײַסיק צאַמען זייער גאָרטן.

די האָק האָט מען זיי אין שטוב ניט געלאָזן נעמען, האָבן זיי איבער־געבראָכן איבער די קני די שטעקלעך און מיט אַ שטיין אַרײַנגעקלאַפּט טיף־טיף אין דער ערד.

הערשל קלאַפּט אויך, נאָר ווען הינדע הייסט עפּעס דערלאַנגען, וואַרפט ער דאָס קלאַפּן און לויפט.

— צווייַגן ברענג, — שאַפט זיך הינדע.

לויפט הערשל איבער די פרישע הרודעס ערד און קלייַבט אָן לעבן פויערל אַ הויפן קליינע ריטלעך, צווייַגלעך, אין דער זייַט אָפּגעוואָרפענע, און שפּאַרט זיי פאַר זיך.

אַ דרייַעקיקער איז בײַ הינדען דער גאָרטן, בײַם פּלויט, וואָס צום גאָס צו אַרויס.

מיט די צוויַגלעך האָט זי די פלעקלעך צווישן איבערגעפלאָכטן.

די פלעקלעך זײַנען טרוקענע געווען און די צווייַגעלעך פּייַכטע, זאַפטיקע און בויגעווודיקע.

און דער צאָם איז שוין פאַרטיק.

הערשל קוועלט און גלויבט זיך ניט, אַז אין דעם פּלויט האָט ער אויך אַ כיילעק:

ער האָט מיט הינדען צוזאַמען געאַרבעט.

נאָר פונוואַנען פון וואָס קומט אָן די עלטערע שוועסטער און מאַכט אַ גרויס געלעכטער.

— נו, און בּאַראַנעווען? — זאָגט זי...

הינדע מיט הערשלען זײַנען געבליבן שטיין פאַרשעמט און ווי בּאַ־טריבט:

ווי אַזוי וועלן טאַקע די אָקסן בּאַראַנעווען זייער גאָרטן...

נאָר אין דער רעגע גיט זיך הינדע אַ כאַפּ.

— אַ דאַיגע איך האָב — זאָגט זי, און פאַרשאַרט די האָר, וואָס פאַלן איר איבערן אָפּגעבּרענטן פּאָנים.

— איך וועל מיט אַ הראַבּליע...

— מיט אַ הראַבּליע איז נאָך בעסער!

און ניט געקלערט, לויפט זי צום שאַפּע. נאָר הערשל האָט זי אַרי־בערגעיאָגט און טראָגט איר אַנטקעגן די הראַבּליע מיט די אייַזערנע ציין,

....הערשל צעקלאפּט די ערד מיטן גראָבאייזן, און הינדע צעשאַרט.

— מיט די אײַזערנע צײַן, זאָגט ער, וועט זײַן גוט.

די עלטערע שוועסטער וויל זיי העלפֿן שאַרן, לאָזט זי ניט הינדע־אַליין וויל זי מאַכן.

אַביסל שאַרט זי, אַביסל הערשל. איז דאָך אָבער שווער, לויפֿט הערשל און ברענגט זייער קלײנינקן גראָבאײַזן.

הערשל צעקלאַפּט די ערד מיטן גראָבאײַזן, און הינדע צעשאַרט. די ווערים טשעפּעט ער שוין ניט, הערשל: ער ווייסט, ער געדענקט שוין, אַז זיי זײַנען גוט פֿאַר די געוויקסן.

דער פֿויער האָט נאָך ניט געהאַט געענדיקט דעם צאָם איבערשיטן, איז שוין בײַ הינדען און הערשלען געווען דער גאָרטן פֿאַרצאַמט און צע־בראָנעוועט.

די זון האָט געבאַקט און געדאַמפּט די פֿײַכטקײַט פֿון דער פֿרישער נאַסער ערד. הינדע מיט הערשלען זײַנען געווען אָפּגעברענטע, פֿאַר־שוויצטע און מידע־צופֿרידענע האָבן זיי נאָך זיך געשלעפּט דעם גראָבאײַזן מיט דער האַבליע.

— וואָס קוקסטו צום הימל,—פֿרעגט הינדע.

— אַ רעגן... קוק איך, ווען וועט גיין,—זאָגט הערשל ערנסט.

די באָרוועסע שפּענער.

געשענקט דער רידניגער יידישער אַרבעט-שול
באַם לעדער-פֿאַריין.

(ראַדאָמיסל).

איר ווייסט די מאַיסע מיט די באָרוועסע שפּענער? איך ווייס. געווען איז אַ מיידעלע. איר טאַטן האָט מען צוגענומען אין סאָלדאַטן, די מאַמע איז אַוועק דינען. איין שטיק ברויט האָט זי געהאַט, האָט זי געגעסן מיטן ברודערל צו קליינע שטיקעלעך. געגעסן, געגעסן, איינמאָל אַפּדערנאַכט האָבן זיי דאָס לעצטע שטיקעלע אופגעגעסן.

גייט אַרויס דאָס מיידעלע אינדערפרי פאַרן הויף און זעט!—אינדערפריענדיקע מיידלעך באָרוועסע גייען אין אַ שערענגע:

— ווו גייט איר עס, מיידלעך, אַזוי פרי?

— אין וואַלד אַריַין גייען מיר. שפּענער קלייַבן.

— וואָס וועט איר טאָן מיט די שפּענער?

— מירן בייַטן אין שטאָט אַף ברויט.

— טאָ נעמט מיך אויך!—זאָגט דאָס מיידעלע.

— קום!

קומען זיי, די מיידלעך, אין וואַלד און הויבן אָן שפּענער קלייַבן. ערשט פונוואַנען פון וואָס קומט אָן דער פאָרעץ מיט די בייזע הינט און רופט זיך אָן:

— אָט ווער די גאַנאָווים זייַנען!—ווער האָט אייך געזאָגט, אַז מע מעג דאָ שפּענער קלייַבן—איר האָט דאָ אָנגעגרייט?

...אָט ווער די גאַנאָווים זיינען!

רופן זיך אָן די הינט די בייזע:

— דער וואַלד געהער אונדזער גרויסן פּאָרעץ! די שפּענער געהערן אונדזער גרויסן פּאָרעץ! אײַער פוס זאָל זיך אַהער ניט ווייזן, אַז ניט וועלן מיר אייך צעבײַסן,—אַף שטיקלעך צערײַסן!

העלפט ניט. געמוזט די מיידלעך אַראָפּלאָזן די בינטלעך פון די פּלייצעס, און דער פּאָרעץ וויל נאָך די שטריק בײַ זיי צונעמען.

שטייט אַן אַלטער בוים בײַ דער זײַט—דער עלטסטער פון אַלע ביימער, קאָן ער דאָס ניט אײַנגליידן און רופט זיך אָן צום פּאָרעץ:

— דו אַזוינער און אַזוינער, וואָס טרײַבסטו מיט דײַנע בייזע הינט די קינדער פון וואַלד?—דער וואַלד איז ניט דײַנער, און די שפּענער זײַנען ניט דײַנע!

— איך פרעג בײַ אייך קײַן דייעס ניט!—זאָגט דער פּאָרעץ. און גייט אַוועק מיט די הינט צו זיך אַהיים.

געוואָרן צווישן די ביימער אַ זשום:—וואָס הייסט, ער פרעגט בײַ אונדז קיין דייעס ניט?

— ווער איז ער עס אַזוינער?

— דער וואַלד איז אַלט!

— דער וואַלד איז גרויס!

— וויפל זיינען מיר דאָ ברידער?—פרעגן די ביימער.

— טויזנט טויזנטער!—ענטפערט דער וואַלד.

— וויפל יונגע זיינען בײַ אונדז דאָ?

— ווי זאַמד און ערד—ענטפערט דער וואַלד.

— איז וועלכער איינער אַזוינער וועט דאָס איבער אונדז געוועלטיקן?

ט'גערוישט דער וואַלד אַ גאַנצע נאַכט און אַ ברוים געטאָן אינדערפרי:

— ווער וועט גיין מיטן פּאָרעץ זיך אָפּרעכענען?

— מיר וועלן גיין!—שטייען אויף די שפּענער.

איז נאָך בלוי געווען אין גאַס, האָבן די שפּענער אין פּאַסטאָלעס זיך אָנגעטאָן און אַוועק צום פּאָרעץ.

דער פּאָרעץ איז געזעסן, האָט מוירע געהאַט, האָט ער זיך אַרומגע־צוימט מיט זיבן פּליטן און אַרומגעבויט מיט זיבן ווענט. האָבן געגומען די שפּענער—די פּליטן אונטערגעצונדן, די ווענט פאַרברענט און דעם פּאָרעץ אַרויסגעפירט און אים גענומען צום פּליאַסקען.

ט'גענומען דער פּאָרעץ זיך בעטן:

— לאָזט מיך אָפּ, טייערע, איך וויל נאָך לעבן, וואָס איר וועט הייסן, וועל איך טאָן.

— מיר הייסן—האָבן אויסגערופן די שפּענער—שוין זאָלסטו ווערן אויס פּאָרעץ!

—צאַ לעקישן וועסטו ווערן!

אַוועק דער פּאָרעץ אַ לעקיש אַף אַלע יאָרן. און דער וואַלד איז פראַנק און פריי. ווער סיוויל, גייט אַהין.

זומער גייען מיר מיטן מיידעלע און מיט אַלע קינדער אַהין זיך שפּילן

ריינאַ די יונגע.

ווער ווייסט, ווער ווייסט, וויפל מיר איז דענסטמאָל געווען יאָר. עפּשער 10, עפּשער 12, און עפּשער גאָר פיר.
האָט מען געדאַרפט די קאַרטאָפל גראָבן אַפן פעלד.
און אַ וואָסער איז באַ אונדז פעלד ווייסט איר?

פון איין זײַט איז הימל, פון דער צווייטער זײַט איז הימל און אין מיטן איז אַ באַרנבוים.

אַפן הימל פּאַשעט זיך מײַן פערד. וויל איך, טו איך זיך אַ הויב־אויף, אַ פלי, און אַפן פערד זיך געטראָגן איבערן פעלד און איבער נאַטעס באַשאָטן און אַהינצו, איבערן האָראָדעצער באַרג, ווו פראַנץ־יאָסעף־קייסער האָט פאַרלאָרן זײַן היטל בײַס מילכאָמע, און נאָך אַביסל בין איך שוין אין אַמעריקע.

אין אַמעריקע רעדט מען פראַנצויזיש. אַז איך רייד צו דער שוועסטער, ווי אַזוי מע רעדט אין אַמעריקע, פאַרשטייט זי ניט קיין איין וואָרט.

די שוועסטער גראָבט די קאַרטאָפל און איך גיי דערווײַל נאָך באַרן. פּאַווליק פּאַשעט די אָקסן לעם באַרנבוים, איך האָב ניט מוירע פאַר אָקסן. באַ איין אָקס איז אַ פליאַמע אַפן אויג, באַ דעם צווייטן איז אַ האַלבע נאָז אַ געלע. גרויסע הערנער באַ פּאַווליקס אָקסן. באַ מײַן זשוק זײַנען סאַי ווי גרעסערע הערנער.

איך האָב אַ זשוק, זײַנען באַ אים געפלאָכטענע הערנער, ווי באַ אַ הערש. אין קעסטעלע פון שוועבעלעך קריכט ער ניט, דער זשוק, האַלט איך אים אין קעשענע.

די הערנער פון אַ זשוק זײַנען מאַזל, טוען זיי זיך אָבער ניט אויס.

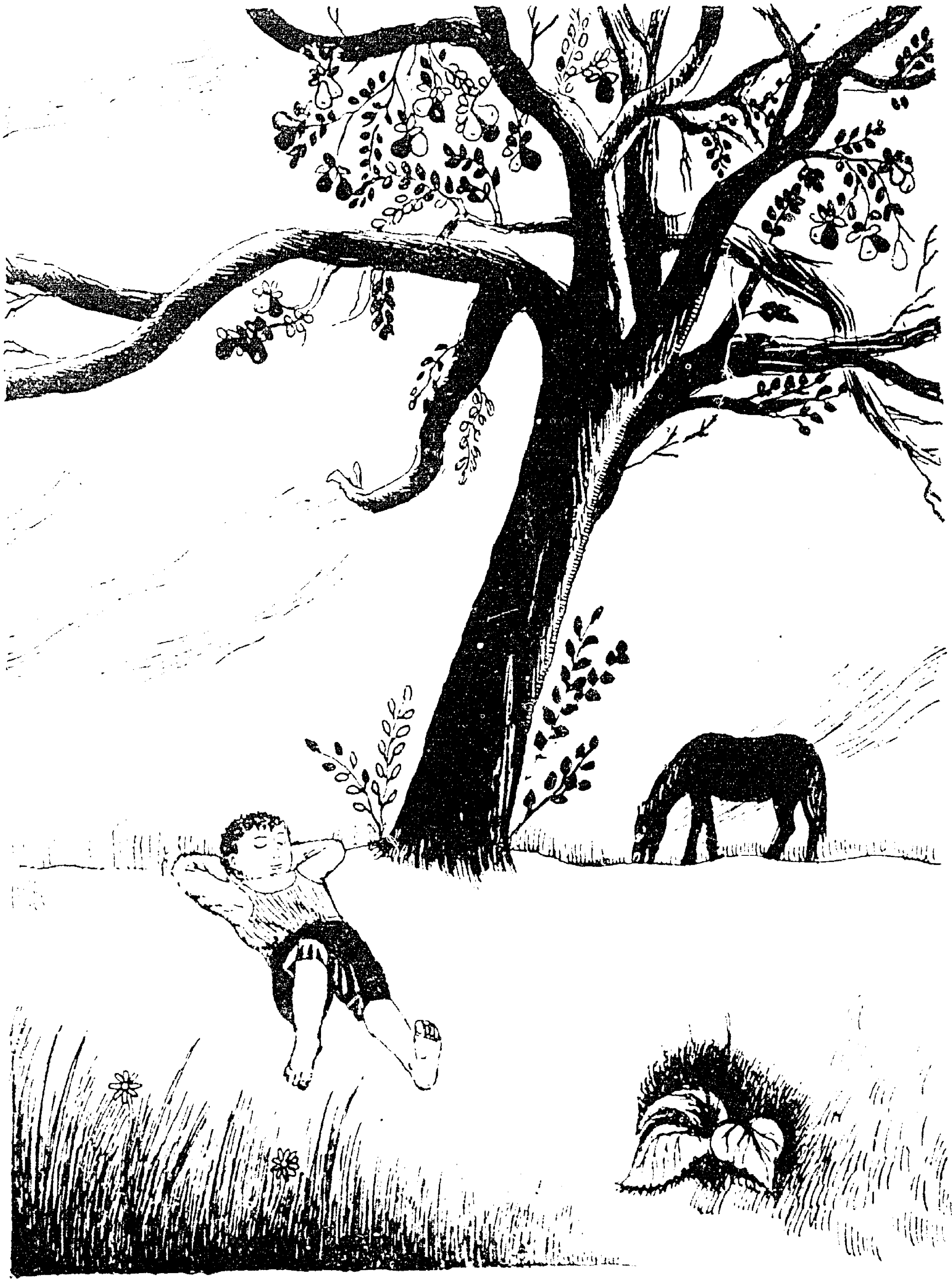

...פֿון איין זייט הימל, פֿון דער צווייטער זייט הימל און אין מיטן—אַ באַרנבוים.

ווען זיי לאָזן זיך אויסטאָן, די הערנער, וואָלט איך אַראָפּגענומען אַ פּאָר אָף מאַזל, נאָר, אַז ס׳זאָל אים ווייטאָן, וויל איך ניט. אַ דאַיגע,— איך האָב סאַי ווי מאַזל.

אַז אַ קוקאַווקע קוקעט, און מע גייט אייגער אַליין צווישן די פּלויטן, ווערט פון איין קאָפּיקע צוויי. אַז מען האָט איין קאָפּיקע אין קעשענע— ווערט צוויי. בין איך סאַי ווי אַ מאַזלדיקער. איבדערפרי גיי איך מיך איינער אַליין צווישן די גערטנער. די זון קריכט צו מיר אין די קעשענעס אַרײַן, איז מיר גוט. דערווייל דערהער איך נאָך פון שמערל כאַריפּס בוימער: קוקו־אַוו! די זון שווינדלט פון צווישן די פּלעקער, און איך גיי זיך פאַמעלעך.

אַז די קוקאַווקע קוקעט, איז מאַזל. און דער זשוק זאָל זיך וואַקסן, ער איז נאָך גאָר אַ יונגער. גרינע הערנער באַ אים. זיי קומען אויס קוים גרין, קוים בלוי.

אַז איך וועל אויסוואַקסן אַ גרויסער, וועל איך האָבן אַ פולן אַלקער מיט זשוקעס. אין אַ באַזונדער אַלקערל וועלן זיי באַ מיר אַרומגיין. איין אַלקער מיט זשוקעס און איינער מיט גאָטס בעהיימעלעך.

מיטאַמאָל דערהער איך, אַז מײַן שוועסטער רופט מיך:

— פּעפּקאַ! אַ, פּעפּקאַ!

— אַהאַ! איך גיי! אָט גיי איך.

— פּעפּקאַ,—זאָגט זי—צעלייג אַ פײַער, וועלן מיר בראָטן קאַרטאָפל.

אין פעלד איז אַ מעכאַיע, ווילסטו, צעלייגסטו אַ פײַער אין מיטן בייט, טאַקע אַן עמעסן פײַער—און בראָטסט קאַרטאָפל.

— און שוועבעלעך האָסטו?

— מירן צעבלאָזן פון אַ קויל.

— ווו האָסטו דען קוילן?

— אָן רויכערט זיך אַ פּיען.

ווער ט׳עס געקענט אָנציגדן אַ פּיען? ס׳רויכערט זיך. און רויכערט זיך. דערווײַל איז שטענדיק דאָ פײַער. דאַרף מען גיין אין וועלדל נאָך צווײַגן.

אַנטקעגן אונדזער פֿעלד שטייט אַ וועלדל, אַזוי אַ קליין וועלדל. נאָר נאָך אַ בעסערס פֿון אַ גרויסן. ערשטנס, וואַקסן דאָרטן ניט. אַלע זומער וואַקסן דאָרט ניט. אַז מײַן מאַמע איז נאָך געווען אַ קליינע, פֿלעגט זי דאָרט רײַסן ניס. און צווייטנס, איז דאָרט פֿאַראַן אַ באַרג שטיינער, מיט אַ פֿאַרשטיינטן שלאַנג. איך ווייס פֿון דעם שלאַנג אַ גאַנצע מאַיסע. נאָפֿטאָלע האָט מיר דערציילט. ווי אַזוי ער איז געקראָכן, דער שלאַנג, און געגאַנוועט קינדער פֿון דאָרף. איך ווייס ניט, צי עס איז אַן עמעס, נאָר דערווײַל איז דאָס אַ וואַלד, אַן עמעסער וואַלד. אַלע פֿאַרנאַכט קומען אַהער די וואַסער־מיידלעך, זעצן זיך אויס אַפֿן קלאָץ און זינגען. פֿאַראַן דאָ אַן אויסגעוואַלגערטער בוים—טאָר מען אים ניט רירן פֿון אָרט. אויב ניט, קאָנען די וואַסער־מיידלעך ווערן בערויגעז. אַפֿילע קאָלקע דער סאָלדאַט, בעשאַס ער האָט געבויט די שטוב, האָט ער אויך ניט געטשעפּעט די קלאָץ.

איך זיץ זיך אונטערן בוים און זיץ. הער איך, מען האָט אַ קלונג געטאָן אין וואַסער־טאַצן. דאָס האָט טאַקע מײַן פֿערדל געקראָגן צוויי לעוואָנעס און געגעבן אַ קלונג איינס, צוויי, האָט זיך דאָס צעגאַנגען איבערן גאַנצן טײַך. זײַנען אַוועק אַרום קלאָץ גאָטס בעהיימעלעך, גרויסינקע, ווי די היבער אין דער גרויס. מיט באַגילדטע פֿליגעלעך און מיט לאַנגע גלעזערנע עקן. האָבן זיי זיך געדרייט, די פֿליגעלעך, און געדרייט און אַרויף אַף די בוימער, זײַנען געקומען די זשוקעס מיט די לאַנגע הערנער—אַרויף, אַרויף, גלײַך אַף די בוימער. האָבן זיך די בוימער צעשטעלט, און ווי קליינע ייִנגעלעך אין שורע און עס האָבן גענומען גיין די מיידלעך אין וואַסער־קליידער אָנגעטאָן, מיט האַלבע לעוואָנעס אַפֿן האַרצן און זיך אויסגעזעצט אַפֿן קלאָץ.

גייט פּאַווליקס אָקס מיט גרינע הערנער און מיט אַ גאָלדענער פֿעל, און אַף אים זיצט „ריינאַ די יונגע" ביידע פֿיס איר אָנאַזייט אַראָפּגעלאָזט און די האָר שלעפּן זיך איבער דער ערד. נעמט „ריינאַ די יונגע" זינגען שטיל. נעמען איר די מיידלעך נאָכזינגען, אויך שטיל. זינגען זיי אַזוי לאַנג און נעמען זיך פֿאַר די הענט. מעסט זיך ריינא מיט די מיידלעך: באַ וועמען זײַנען די האָר לענגער. מעסט אָפּ איין מיידל—און גייט אַוועק, מעסט אָפּ אַ צווייטע—און גייט אַוועק. אַזוי שיקט אָפּ ריינאַ אַלע מייד-

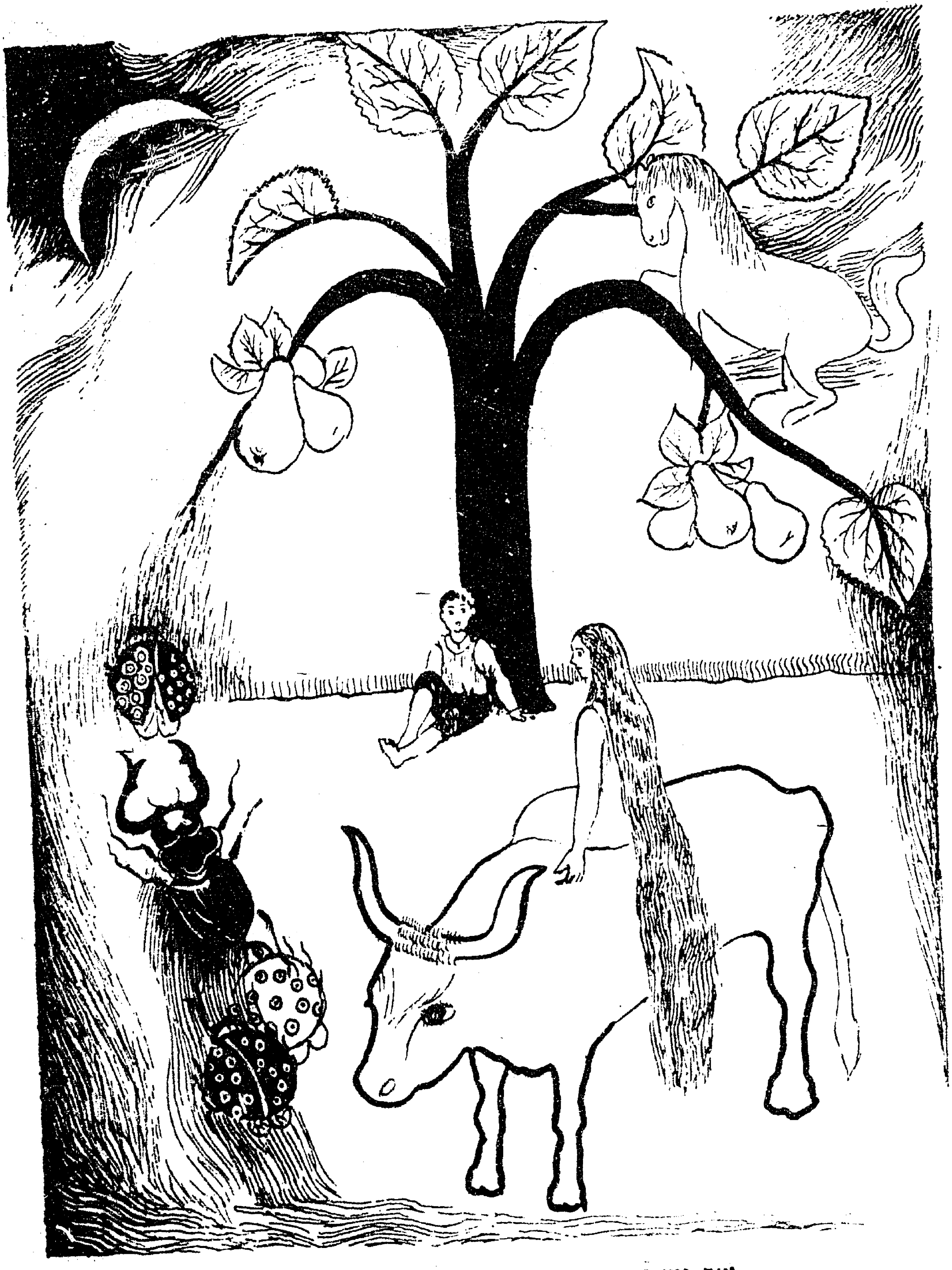

איך זיץ זיך אונטערן בוים און זיץ, הער איך...

לעך צום טײַך און אַליין בלײַבט זי אין וואַלד און לאָזט זיך וויינען אַ שטילן געוויין. ווערט אין וואַלד גאָר, גאָר שטיל.

רײַנא וויינט, די האָר אַרום האַלדז פאַרוויקלט, די הענט אַרום בוים אַרומגעוואָרפן, און זי רופט מיך:

— קום צו מיר, ייִנגעלע, קום, האָב ניט מוירע. קום, איך וועל דיר דערציילן. איך בין „רײַנאַ די יונגע״.

האָב איך מוירע, גיי איך מיט פאַרמאַכטע אויגן.

נעמט זי מיך אַרום, רײַנאַ, וויקלט מיך אַרום מיט אירע לאַנגע האָר, זײַנען אַנדערע נאַס פון טרערן, וויל איך זי פרעגן:

— רײַנאַ, דו האָסט אַ מאַמע?

זאָגט זי צו מיר שטיל, און מיט אַזאַ לאָשן:

עלן וועקן זיבן זאַכן,
שטייען הינדלעך און לאַכן:
איינע זאָגט: אָט גייט זי „רײַנאַ״.
די צווייטע זאָגט—די האָר נאָך קליינע...
די פינפטע זאָגט—די אָקסלען קרומע,
וויל איר כאָסן שפעט ניט קומען.
ווײַן איך מיר אַ גרויס געוויין,
עפשער וועט מײַן כאָסן גיין.

וויל איך זי נאָך עפעס פרעגן, הער איך, מע רײַסט מיך פאַרן אַרבל:

— פעפקא, שטיי אויף: פעפקאַ, שטיי אויף!

איך עפן אויף די אויגן, שטייט מײַן שוועסטער און שלעפט מיך פאַרן אַרבל.

— קוים געקומען אין פעלד שלאָפן. גיי שיט קאַרטאָפל אָפן וואָגן.

וויל איך ניט גלויבן. שטייט כאַים אונדזערער און קיצלט מיך מיטן בײַטש־שטעקל אונטערן האַנט:

פעפקאַ, וואָס וויינסטו, פעפקאַ?

— —

הײַנט האָט אונדז די מאַמע געבראַכט וואַרמעס, האָבן מיר געגעסן. געביסן ברויט פונם שטיק, און געגעסן. און פאַרנאַכט האָט דער טאַטע

מיט כאַ׳מען געשלעפּט די׳ שווערע זעק אַפֿן וואָגן. אונדזער רויטער פֿערד איז דערוויַיל אַרומגעגאַנגען אין שפּאַן, געכראָמטשעט אַפֿן פֿולן מויל דאָס הויכע גראָז. און איך האָב קיַין צײַט ניט געהאַט, איך האָב נאָך אַלץ געקליבן באַרן.

האָט מיר כאַ׳ים אונטערגעשטעלט אַ האַנט, בין איך אַרויף אַפֿן וואָגן אַף די׳ זעק. איך האָב געהאַלטן די׳ ווישקעס און דער טאַטע האָט געפֿירט דעם פֿערד פֿאַר דער צוים אַראָפּ פֿון באַרג.

די׳ מאַמע האָט געזאָגט, אַז איבעראַיאָר וועט מען וויַיטער גראָבן קאַרטאָפֿל אַפֿן פֿעלד, וועל איך וויַיטער אַהין גיין.

ווער ווייסט וויפֿל איז מיר דענסטמאָל געווען יאָר? צען, צי׳ צוועלף? און עפּשער גאָר פֿירן!

אָקסן.

גערוען אַמאָל בּאַ אַ ייִדן צוויי אָקסן.

זײַנען זיי נאָך אַלץ געוואָקסן.

געוואָקסן און געוואָקסן, און אויסגעוואָקסן העכער פֿון דער שטאַל און גרעסער פֿון דער שטוב. יעדער אָקס איז אַזוי אינדערהויך און אַזוי אין דער גרויס.

די הערנער געוועזן בּאַ די אָקסן — ווי די בוימער, אויגן — ווי די קוילן, און פֿיס — ווי די לאָפּעטעס.

גייט אַ ייִנגעלע אַ קליינס, רופֿט ער זיך אָן:

— אַן אָקס האָט אַ לאַנגע צונג און קאָן קיין שופֿער ניט בלאָזן!

זײַנען געוואָרן די אָקסן אין כּעס און אַרופֿגענומען דאָס ייִנגעלע אַף די הערנער. ט'דערזען דאָס אַ ווײַבל, איז זי גלײַך אַוועקגעלאָפֿן צום שויכעט.

זאָגט דער שויכעט:

— אָקסן? — מע דאַרף זיי קוילן, אַזעלכע אָקסן.

רופֿן זיך אָן די אָקסן:

— מיר וועלן בעסער דיר קוילן.

זאָגט דער שויכעט:

— וווּ וועט איר נעמען אַ כאַלעף?

זאָגן די אָקסן:

— מיר קאָנען אָן אַ כאַלעף! — און זיך צעיאָגט צום שויכעט מיט די הערנער. האָט זיך דער שויכעט דערשראָקן און איז קוים אַנטלאָפֿן אַ לעבעדיקער, זעט דאָס ווײַבל — סיגאָרניט, איז זי אַוועק צום מיליציאָנער.

...געווען אַמאָל באַ אַ ייִדן צוויי אָקסן.

זאָגט דער מיליציאָנער:

— אָקסן?—מע דאַרף זיי פֿאַרשפּאַרן אין טורמע אַזעלכע אָקסן.

זאָגן די אָקסן:

— מיר וועלן בעסער דיך פֿאַרשפּאַרן אין טורמע.

האָט גענומען איין אָקס, געגעבן אַ פֿיר דעם מיליציאָנער צו דער וואַנט, דער צווייטער—צוגעשפּאַרט אים מיט די הערנער. שטייט ער נאָך דאָרט אַז היינט.

און די אָקסן זיינען נאָך אַלץ געוואָקסן.

— גענוג אייַך וואַקסן, קעלבער איר אַזוינע, שוין צייַט אייַך עפּעס טאָן—זאָגט צו זיי דער ייִד.

— וואָס זאָלן מיר טאָן?—פֿרעגן די אָקסן.

— וואָס הייסט וואָס?—נאַט אייַך אַ טאָרבע אַף די הערנער און גייט אין דאָרף אַרייַן קאַרטאָפֿל בעטן.

אָנגעטאָן די אָקסן טאָרבעס אַף די הערנער און זיך געלאָזן גיין. גייען זיי און גייען, די אָקסן, גייען זיי און גייען און קומען צום ערשטן דאָרף. זיצט זיך אַ פֿאַרשוין אַפֿן טויער. פֿרעגן די אָקסן:

— פֿאַרשוין, ווי אַזוי רופֿט מען דיך?

— מיך?—אַנדריי.

האָבן זיך צעלאַכט די אָקסן, גענומען דרייען מיט די טאָרבעס איבער דער ערד און רעווען:

— אַנדריי, גיי אין שטאַג, לייג אַן איי.

האָט זיך אַנדריי זייער דערשראָקן און גענומען לויפֿן. האָבן דערזען די ווייַבער—אַנדריי לויפֿט, און זיי נאָך אים! דערזען די כאַזייריִם—מע לויפֿט, האָבן זיי אויך גענומען לויפֿן. די הינט לויפֿן, די קעץ לויפֿן. די הענער קרייען, די שאָף מעקען, די הינט בילן, די כאַזייריִם קוויטשען.

איז אַרויס מוישע דער גיבער און זאָגט:

— בעהיימעס, וואָס קוויטשעט איר? וואָס לויפֿט איר?

זאָגן זיי:

— אַנדריי לויפֿט.

זאָגט אַנדריי:

— וואָס זייַנען דאָס פֿאַר אָקסן, וואָס פֿאַרן טויער שטייען?!

...זיינען אַוועק די אָקסן איבער איין פֿעלד און אים צעאַקערט.

איז אַוועק מוישע דער גיבער צו די אָקסן, זיך אַוועקגעשטעלט פֿאַרן טויער, און רופֿט אויס:

— אָקסן, נאָך וואָס זייט איר אַהער געקומען?

— מיר?—מיר זײַנען געקומען ציגל קנעטן.

— נאָך וואָס זײַנט איר געקומען?—האָט מוישע ווידער געגעבן אַ געשריי, שוין מיט קאַס.

מיר?—האָבן זיך דערשראָקן די אָקסן,—מיר זײַנען געקומען ברויט בעטן.

— גוט,—זאָגט מוישע:—אָט אַזוי רעדט. איצט וואַרט צו אַ ווײַלע, איך וועל אײַך אָנבינדן אַ וועגעלע צום עק און אָנשיטן ברויט.

איז אַוועק מוישע דער גיבער צום שמיד, האָט דאָרט אויסגעקליבן דעם גרעסטן אַקער, אים אָנגעבונדן צו די אָקסן און זאָגט:

— איר, אָקסן, גייט, איך וועל אײַך שיטן ברויט.

זײַנען אַוועק די אָקסן איבער איין פֿעלד און אים צעאַקערט, אַוועק איבערן צווייטן פֿעלד און צעאַקערט, און מוישע גייט נאָך נאָכן אַקער.

אויסגעאַקערט איין פּאַס ערד, טרייסלט ער אָפּ דעם אַקער, קערעוועט זיך אויס און ווײַטער געגאַנגען; אַזוי צעאַקערט אַלע פֿעלדער אַרום דעם דאָרף.

— איצט,—זאָגט מוישע,—זײַט איר וואָילע אָקסן, גייט עסט פּאַשע און איך וועל זייען קאָרן. אַז ס'וועט אויסוואַקסן, וועל איך אײַך אויך געבן אַ ביילעק.

פֿונדענסטמאָלט אָן זײַנען געבליבן די אָקסן אין דאָרף אַף אַלע יאָרן. זומער אַקערן זיי די פֿעלדער און עסן גראָז, ווינטער פֿירן זיי זעק אין מיל אַרײַן און עסן מעל מיט קלײַען.

אַ זעקל אַרײַן, אַ זעקל אַרויס, און די מאַיסע איז אויס.

א י נ ה אַ ל ט:

	ז ײ ט:
אַרום שול	3
מאַטעשי, טאַטעשי, זײַ ניט אַזוי	11
אַ מאַיסעלע	18
אַ גאָרטן בעשוּטפּעס	25
די באָרוועסע שפּענער	34
ריינאַ די יונגע	3[illegible]
אָקן	45

ביכער פאר קינדער

ווײסרוסלענדישער מעלוכע־פאַרלאַג
מינסק

פאַר יונגע זינגער
עליע סאַוויקאָוסקי

לידער־זאמלונג מיט נאָטן

34 זײטלעך, גרויסן פאָרמאַט. פרײז 60 קאָפּ.

מאַיסעלעך אין פערזן
י. ראַװין

40 זײטלעך. פרײז 40 קאָפּ.

מײזעלע פיק
וו. ביאַנקי

52 זײטלעך. פרײז 20 קאָפּ.

מורזוק
וו. ביאַנקי

72 זײטלעך. פרײז 55 קאָפּ.

אָסוואַלד
ע. געזין

א קינדער־פיעסע אין 5 בילדער

31 זײטלעך. פרײז 25 קאָפּ.

צווישן לעבן און טויט

65 זײטלעך. פרײז 45 קאָפּ.

קינדער־וועלט

93 זײטלעך. פרײז 45 קאָפּ.

ווערן פאַרקויפט אין אלע ביכהאַנדלונגען פון ווײסרוס. מעלוכע־פאַרלאַג

ביכער פאַר קינדער

ווייסרוסלענדישער מעלוכע־פאַרלאַג
מינסק

א מאַיסע מיט 3 ציגעלעך

16 זייטלעך.

אלעקסאנדראָווע און בענסמאַן

פרייז 20 קאָפּ.

....

די שניידערס

24 זייטלעך.

אלעקסאנדראָווע און בענסמאַן

פרייז 30 קאָפּ.

....

יונגנט-לידער

47 זייטלעך.

נויעך גאָרעליק

פרייז 40 קאָפּ.

....

קינדער-לידער

49 זייטלעך.

נויעך גאָרעליק

פרייז 23 קאָפּ.

....

דאָס פליגעלע

12 זייטלעך.

פרייז 25 קאָפּ.

....

זייאַצוכט

24 זייטלעך, גרויסן פאָרמאַט.

טשוקאָווסקי

פרייז 40 קאָפּ.

ווערן פאַרקויפט אין אַלע בוכהאַנדלונגען פון ווייסרוס. מעלוכע־פאַרלאַג